

ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

ΑΝΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΤΟΥΠΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ:
ΡΙΒΑ ΛΑΒΒΑ, ΑΘΗΝΑ ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ

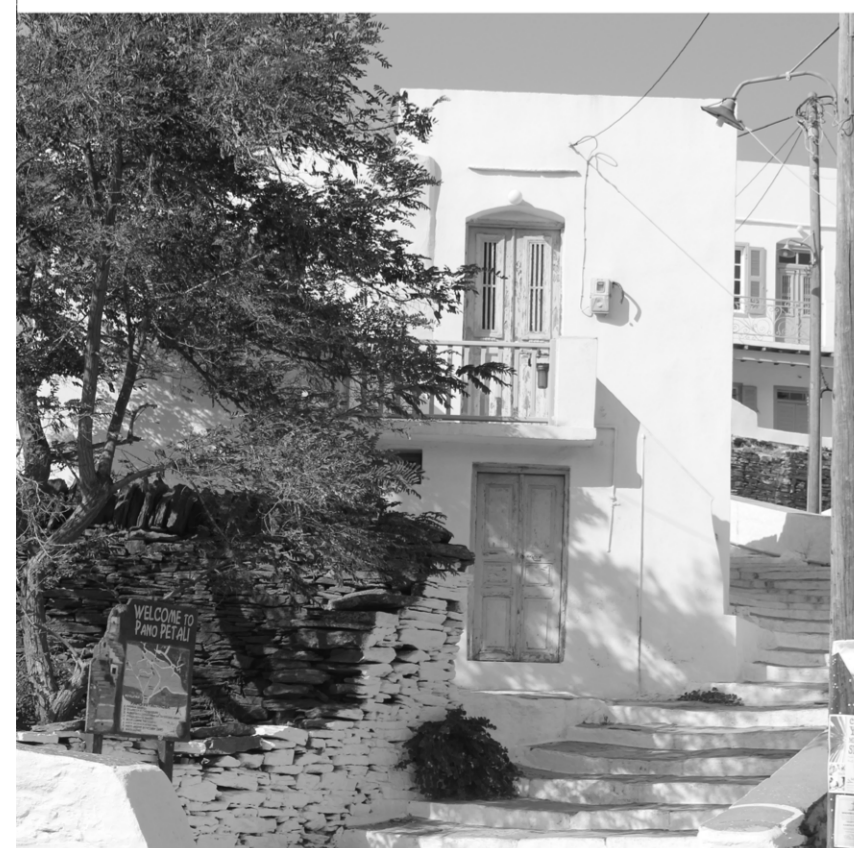
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020

ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Η Σίφνος είναι ένα σχετικά μικρό νησί των Κυκλάδων. Όπως στα υπόλοιπα κυκλαδίτικα νησιά, στο τοπίο κυριαρχούν κτίρια απλής μορφής, μονολιθικά θα έλεγε κανείς, με τον χαρακτηριστικό λευκό αδρό σοβά στις όψεις τους, πλακοστρωμένα μονοπάτια από σχιστόλιθο και ξερολιθιές που οργανώνουν την κλίση του εδάφους. Τα κτίρια μορφολογικά δεν φέρουν διακοσμητικά στοιχεία και το μόνο που ξεχωρίζει είναι εξωτερικές σκάλες και κάποια κεραμικά στοιχεία όπως στάμνες, υδρορροές ή οι λεγόμενοι φλάροι, δηλαδή οι καμινάδες.

Το νησί έχει πολύ μεγάλη κεραμική παράδοση και οι κάτοικοι επί αιώνες ασχολούνταν με την αγγειοπλαστική σκευών της καθημερινότητας που εξήγαγαν σε όλη τη Μεσόγειο.

Αφορμή για την εργασία αποτέλεσε ένα σύντομο ντοκιμαντέρ του μελετητή της κεραμικής Γιώργου Κυριακόπουλου για την παράδοση της Σίφνου. Σε αυτό το ντοκιμαντέρ εντοπίσαμε ένα ερέπιο αγγειοπλαστείο που μας κίνησε ιδιαίτερα το ενδιαφέρον. Με επιτόπια έρευνα, καταγραφή και συνομιλίες με αγγειοπλάστες τον περασμένο Αύγουστο αρχίσαμε να μελετάμε πιο βαθιά τη δομή των αγγειοπλαστείων. Σημαντικό εγχειρίδιο της έρευνάς μας ήταν το διδακτορικό ενός Γερμανού αρχιτέκτονα, του Friedrich Wagner για τους οικισμούς των αγγειοπλάστων της δεκαετίας του '70. Ο Wagner αποτύπωσε και κατέγραψε όλα τα αγγειοπλαστεία της Σίφνου σε συνεργασία και με τον Άρη Κωνσταντινίδη.

1_ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΤΣΟΝΙΟΣ

Ένα αγγειοπλαστείο τι χώρους χρειάζεται και τι εργαλεία χρειάζεται για να λειτουργήσει;

«Τα βασικά είναι εκεί που κάνεις τον πηλό, καρούτες, δεξαμενές που τις λέμε εμείς καρούτες, η αποθήκη που τον έχεις τον πηλό, η κοπανίστρια, ο χώρος που έχεις τους τροχούς που είναι το βασικό κομμάτι, είναι το μαγαζί όπως το λέγαμε τότε, ο χώρος που είναι οι τροχοί και δουλεύαν ο μαστόροι. Βοηθητικοί χώροι μετά, τα καμίνια οπωσδήποτε και ο βοηθητικός χώρος των καμινιών και η αποθήκη για να αποθηκεύεις τα πράγματα συνήθως αυτά που είναι άμμητα, αυτά που είναι ψημένα το καλοκαίρι τα αφήναμε κι έξω δεν είχανε πρόβλημα αλλά το χειμώνα ήταν μια αποθήκη, αυτός ο χώρος ήταν αποθήκη γι' αυτό είναι και μεγάλος χώρος. (ο χώρος στον οποίο αναφέρεται είναι ο χωρος των τροχών) Αυτά είναι τα βασικά».

Άρα πρακτικά ο πιο μεγάλος χώρος που χρειάζεται το αγγειοπλαστείο είναι αυτός που είμαστε τώρα.

«Ο πιο μεγάλος χώρος ήταν εκεί που ήταν οι τροχοί γιατί συνήθως δουλεύανε δύο τροχοί οπότε ήταν τα σανίδια για να χωράνε η παραγωγή, αυτά που φτιάχνανε, παίρνανε κάποιο χώρο μεγάλο και ήταν ένας χώρος αρκετά μεγάλος. Οι βοηθητικοί χώροι των καμινιών δεν ήταν κάτι το ιδιαίτερο ήταν ίσα ίσα για να είναι μέσα όταν θα φυσούσε. Το καλοκαίρι όλα γίνονταν έξω. Η πιο πολλή δουλειά γινόταν καλοκαιρινές εποχές γιατί η δουλειά ήταν εποχιακή κάποιες περιόδους. Εμείς δουλεύαμε όλο το χρόνο αλλά όχι όπως δουλεύαν την άνοιξη και το καλοκαίρι. Η φουλ δουλειά ήταν άνοιξη με φθινόπωρο, εκεί που ταξιδεύανε και τα καΐκια που ερχόντανε και τα πέρνανε γιατί και τα καΐκια το χειμώνα δεν ταξιδεύανε εύκολα με τα πανιά τότε. Οπότε η πολλή δουλειά ήταν από άνοιξη μέχρι φθινόπωρο, μετά ασχολιόντουσαν με άλλες δουλειές οι περισσότεροι. Ήταν οι ελιές, μετά τα αμπέλια να τα κλαδέψουνε να τα σκάψουνε, οπότε τελειώνοντας τις δουλειές τις αγροτικές ξεκινούσε η φουλ δουλειά όλων. Γιατί έχω την εντύπωση ότι ασχολιόντανε, την εποχή της μεγάλης παραγωγής και της μεγάλης ανάπτυξης, πρέπει να ασχολιόνταν όλη η Σίφνος με αυτά. Εκτός τους μαστόρους, τους μαστόρους που δουλεύανε, τα αφεντικά που είχαν τα εργαστήρια και οι βασπερέτες, οι υπηρέτες, οι βοηθοί που είχανε στα εργαστήρια, ήτανε οι μουλάρδες, όλοι αγρότες που είχαν τα μουλάρια, κουβαλούσανε κλαδιά όλο το χρόνο και χύμα στα καμίνια οπότε δούλευε πάρα πολύς κόσμος».

Πότε περίπου ήταν αυτό;

«Έχω την εντύπωση ότι η μεγάλη ανάπτυξη πρέπει να ήτανε μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Από κει και πέρα όταν βγήκε το αλουμίνιο πέρασαν όλα».

Τώρα πόσοι είναι ενεργοί αγγειοπλάστες στο νησί;

«Εμείς απάνω στη Σίφνο τώρα είμαστε, αλλά είμαστε από μόνοι μας ο καθένας, τώρα εγώ είμαι με τον γιό μου, οι περισσότεροι είναι από μόνοι τους. Είμαστε 19 εργαστήρια. Στα οποία έχουνε μπει και οι γυναίκες τώρα που δεν υπήρχανε».

Ασχολούνται νέοι; Είναι ο γιός σας ας πούμε. Σε αυτή την ηλικία υπάρχουν παιδιά που ξεκινάνε να ασχοληθούν;

«Κοίταξε να δεις, είχε φτάσει να μείνουνε στην εποχή του πατέρα μου εννέα. Ήταν εννιά εργαστήρια που δεν συνέχισαν μετά τα παιδιά τους. Συνέχισα εγώ, ο Αποστολιδης, ο Ποδότας, ο Λεμπέσης, ο Αντώνης ο Καλογήρου στις Καμάρες. Αυτοί συνέχισαν από τους πατεράδες. Οι υπόλοιποι μετά αρχισαν. Εννιά εργαστήρια, άλλοι μετά δεν είχανε παιδιά και κλείσαν και άλλα κλείσαν από μόνοι τους. Οπότε εμείς μετά που μείναμε την εποχή τη δική μου άρχισε πάλι ανάπτυξη. Εμείς γενίκαμε τώρα 19 από 9. Μέσ' τη δεκαετία του 80 ξεκίνησαν καινούριοι, γιατί ας πούμε ο γιός μου πρέπει να ναι πιο μικρός, ο οποίος είναι 34 χρονών τώρα. Και είχε μια σχολή που πηγαίνανε. Είχε ο ΟΑΕΔ μια σχολή στο Νέο Ηράκλειο που μάθαιναν αλλά δεν πηγαίνανε πολλοί κι αυτοί που πηγαίνανε δεν συνεχίζανε μετά οπότε έκλεισε. Και τώρα στα εργαστήρια από δω κι από κει».

Στα εργαστήρια πηγαίνουν άτομα που θέλουν να μάθουν; Μαθήματα ας πούμε. Γίνονται μαθήματα;

«Για μαθήματα ναι υπάρχει ζήτηση. Κάποια ζήτηση όχι τεράστια. Αλλά καλοκαίρι τώρα θα πας να κάνεις μάθημα; Θα πας να κάνεις μπάνιο. Το χειμώνα δεν έχουμε την πολυτέλεια αυτή γιατί δεν έχουμε κόσμο για να μάθει. Η Αθήνα ασχολείται πολύ με τα μαθήματα. Εμείς εδώ αν θα γίνει καμιά φορά το μουσείο που λέμε να αναπυχθεί και σαν να έρχονται και φοιτητές όπως κι εσείς Αρχιτεκτονικής ή των Καλών Τεχνών που θα τους ενδιαφέρει, αυτό ίσως να κάνει και κάποια κίνηση μετά. Για πιο μεγάλες ηλικίες γιατί για τα παιδάκια, εντάξει, είναι για να παίζουν».

Σε ένα αγγειοπλαστείο που δουλεύει τώρα, σε σύγκριση με αυτό που πήρατε εσείς από τον πατέρα σας, τι έχει αλλάξει; Έχετε αλλάξει καθόλου τον τρόπο δουλειάς πέρα από τα καμίνια που έχουν μπει οι καινούριοι φούρνοι οι ηλεκτρικοί;

«Δεν έχει αλλάξει κάτι στον τροχό. Ο τροχός έχει γίνει από ποδοκίνητος ηλεκτροκίνητος αλλά στο φτιάξιμο δεν έχει αλλάξει τίποτα. Αλλά έχει αλλάξει η παραγωγή του πηλού, πηλός έτοιμος, γυαλώματα έτοιμα, τα κλαδιά που δεν τα κουβαλάμε καμίνια ηλεκτρικά. Οπότε έχεις ένα δωματάκι, παίρνεις ένα τροχό, φέρνεις και το τσουβαλάκι τον πηλό, έχεις μάθει και τροχό, παίρνεις και ένα καμινάκι που μπορεί να είναι και σε κιλοβάτ σαν τον φούρνο του σπιτιού και κάνεις ένα εργαστήριο. Δεν χρειάζεσαι κάτι άλλο, ούτε χώρους ούτε τίποτα».

Παλιότερα τον πηλό πού τον βρίσκανε;

«Τον πηλό κουβαλούσαμε το χύμα, το χύμα που πήγαινα εγώ και έδειχνα σε αυτόν που θα το φέρει ποιο είναι το κατάλληλο για να φέρει. Και δεν υπήρχε νταμάρι μεγάλο να πάρεις φορτηγό και τσάπα να πας να φορτώσεις, πήγαινες με τον καλμά και το διάλεγες. Και ακόμα σήμερα αυτό είναι, δεν έχει βρεθεί νταμάρι μεγάλο, και ίσως και γι' αυτό δεν υπάρχει πολύ ο πηλός ο σιφνέικος».

Δεν το κάνει κανείς πλέον δηλαδή, να πάει να φτιάξει τον πηλό μόνος του;

«Σε λίγες ποσότητες. Εγώ τώρα έχω ξέρω γω χύμα για να περάσω δυο τρία χρόνια».

Από σκεύη τι φτιάχνετε; Τι ζήτηση υπάρχει; Είναι πιο πολύ διακοσμητικά, χρηστικά αντικείμενα ή και άλλου τύπου που βάζεις στο σπίτι μεγαλύτερα, όπως οι φλάροι που δεν χρησιμοποιούνται πια σαν καμινάδες.

«Ο φλάρος δεν χρησιμοποιείται πια σαν φλάρος. Χρησιμοποιείται τελείως διακοσμητικά δεν έχει πια την χρήση που είχε. Αλλά τα άλλα χρηστικά, η στάμνα πέθανε. Άντε να πάρει κανείς καμιά στάμνα επειδή την είχε δει στο σπίτι του κάποτε και να θέλει να πάρει μια στάμνα να έχει έτσι στο σπίτι του διακοσμητική. Για χρήση πέθανε. Χρησιμοποιούνται τα μαγειρικά σκεύη».

Υπάρχει ζήτηση δηλαδή.

«Ζήτηση όχι όπως ήταν, υπάρχει να έχεις στο σπίτι σου ένα πήλινο να μαγειρέψεις στο σπίτι σου σε μια γιορτή, σε φίλους κι αυτά γιατί κάνει διαφορετικό φαγητό. Και το έχει καταλάβει τώρα αυτό ότι κάνει διαφορετικό φαγητό ο πηλός οπότε έχει ένα πήλινο για ένα τραπέζι».

Ας πούμε η στάμνα και κάποια άλλα που φαντάζομαι έχετε αρχίσει να μην τα φτιάχνετε πλέον, ο γιός σας ξέρει να τα φτιάχνει; Αν του γίνει μια παραγγελία και του πει κάποιος θέλω τόσες στάμνες, ξέρει την τεχνοτροπία; Ή τα αφήντε και ξεκινάει καινούρια πράγματα, ό,τι ζητάει η αγορά;

«Νομίζω ότι πάμε σύμφωνα με την αγορά. Αλλά άμα κάτσει να ασχοληθείς θα την κάνεις και την στάμνα. Μπορεί να μην την κάνεις όπως την έκανε ο παππούς ή ο πατέρας μου αλλά κάτι θα βγάλεις. Σίγουρα η στάμνα είναι από τα δύσκολα κομμάτια».

Εκτός Σίφνου υπάρχουν εξαγωγές, ας πούμε στην Αθήνα ή ακόμα και εξωτερικό; Υπάρχει ζήτηση;

«Εξαγωγές με την έννοια της σημαντικής εξαγωγής όχι. Κάποια που δίνουμε εμείς σε μαζική παραγωγή μάλλον σε εξαγωγές σε γύρω νησιά. Πάντα μιλάμε τώρα γύρω από τον τουρισμό. Ό,τι γίνεται πια γίνεται γύρω από τον τουρισμό. Αυτό έσωσε και την αγγειοπλαστική στη Σίφνο διαφορετικά θα είχε πεθάνει, δεν θα υπήρχε κανένας. Με τον τουρισμό μπόρεσε και κρατήθηκε ο πατέρας μου και συνέχισα εγώ. Και το μαγειρικό σκεύος, κάνανε μόνο μαγειρικά σκεύη, δεν κάνανε τίποτα άλλο. Αλλά μετά που ήρθε ο κόσμος και αγόραζε, ήθελε και τη σαλατιέρα, ήθελέ και το πιάτο, ήθελε και το φλιτζάνι και το ποτήρι, κρατηθήκανε σιγά σιγά ορισμένα εργαστήρια και συνέχισο. Εξαγωγές λοιπόν με την έννοια εξαγωγές μαζικές όπως ερχόνταν τα καΐκια και φορτώνανε δεν υπάρχουν αλλά κάνουμε, δίνουμε σε διάφορα μαγαζιά στα γύρω νησιά. Αθήνα, πιο εύκολα πουλιέται εδώ παρά στην Αθήνα δεν ξέρω γιατί. Δεν ξέρω γιατί η Αθήνα δεν έχει πιάσει έχουν προσπαθήσει πάρα πολύ. Και το Μαρούσι που είχε εκεί την έκθεση ήτανε μια πολύ καλή δουλειά, δεν πάει καλά κι αυτό δεν ξέρω. Μπορεί να νομίζει ο κόσμος ότι επειδής έχει γεμίσει η αγορά με κινέζικα και με τέτοια. Κι εμείς τώρα έχουμε εξελιχθεί τόσο πολύ τα χρώματα και η ποιότητα που ίσως να μπερδεύσαι, άμα δεν το ξέρεις μπορεί να σε μπερδέψει, μπορεί να σε κοροϊδέψει. Κι εδώ έρχονται και με ρωτάνε αν τα φέρνω από την Κίνα σε ένα εργαστήριο τώρα εντάξει. Δεν ξέρεις άμα δεν έχεις ιδέα από κάτι. Τα γυαλώματα έχουνε βελτιωθεί. Ένα χειροποίητο ας πούμε του πατέρα ή πιο παλιά το ξεχώριζες από μακριά, τώρα σήμερα πρέπει να το ψάξεις λιγάκι παραπάνω να δεις αν είναι χειροποίητο».

Θυμάμαι και από άλλες χρονιές που κάνατε τις εκθέσεις και με τα κεραμικά. Έρχονται καλλιτέχνες και ζωγραφίζουν. Το συνεχίζετε;
«Για φέρος όχι δεν έχουμε κάτι εμείς τουλάχιστον. Αυτό το κάναμε είχε μεγάλη επιτυχία, είχε πολύ μεγάλη επιτυχία και μακάρι να ξαναγίνει αυτό αλλά θέλει μια ομαδικότητα, μια συνεννόηση, υπάρχει μια απόσταση μεταξύ καλλιτέχνη και αγγειοπλάστη. Εμείς ξέραμε να το φτιάχνουμε ο άλλος ξέρει να το πλασάρει, κάπου δεν τα βρίσκαμε μάλλον και σταμάτησε όλο αυτό».

Έχει έρθει ποτέ εδώ κάποιος καλλιτέχνης που είναι ξένος και να πει θέλω να κάτσω εδώ, να του δείξετε πώς δουλεύετε;
«Κοίταξε στον Μαγγανά μου είπαν για έναν, μιλάω τώρα για τη δεκαετία του 70, ένας Γερμανός ο οποίος ήρθε και έκατσε ένα χειμώνα και με τις συνθήκες τις τότε συνθήκες, χωρίς δρόμο, χωρίς φως, χωρίς τίποτα. Ήρθε και έκατσε ένα χειμώνα και έχει πάει στη Γερμανία τώρα και κάνει. Τώρα τελευταία δεν έχουμε τέτοιους δε ξέρω γιατί. Μπορεί αυτό που βλέπει εδώ πέρα να το βρίσκει και κάπου αλλού».

Αν ερχόταν κάποιος αγγειοπλάστης ο οποίος είναι από άλλη χώρα, είναι ας πούμε Άγγλος, και σας πει να κάνετε μία συνεργασία. Σας πει να μάθετε εσείς κάποια που φτιάχνει εκείνος να του μάθετε κι εσείς. Θα σας ενδιέφερε μια τέτοια συνεργασία σε διαφορετικά είδη;

«Γιατί όχι, όλα μας ενδιαφέρουν. Και το καινούριο σχέδιο που δώσει ο άλλος μας ενδιαφέρει και όλα μας ενδιαφέρουν. Απλώς εγώ δεν κάθομαι να ασχοληθώ να βγάλω καινούρια σχέδια γιατί είναι τόσο πολλά που ντάξει δεν μπαίνω στον κόσμο να ψάχνω να βρω καινούρια. Αλλά αν έρθεις να μου δώσεις ένα σχέδιο, όπως κάναμε με τις εκθέσεις τότε, γί' αυτό είχαν κι επιτυχία γιατί ήταν όλα καινούρια σχέδια και ο κόσμος τα ζητούσε. Το διαφορετικό το ζητάει πάντα. Κι εδώ είχαμε κάνει τώρα τελευταία τρεις εκθέσεις μαζί με την Πόπη την Κρούσκα».

Εδώ γενικότερα στη Σίφνο υπάρχουν φεστιβάλ σχετικά με την κεραμική ή άλλες εκδηλώσεις; Όπως κάνετε εσείς τις εκθέσεις κάνουν κι άλλοι;

«Προσπαθούμε να οργανώσουμε το μουσείο μήπως και κάνουμε κάτι. Δυστυχώς δεν έχουμε όπως έχουνε. Όλα τα μέρη κάνουνε, η πηγή δεν μπορεί να το κάνει. Θα δούμε πρέπει να το κάνουμε, έχω την εντύπωση ότι αν θα γίνει το μουσείο θα υπάρξει κάτι. Πρέπει να γίνεται για να έχει ενδιαφέρον και το μουσείο, αλλά δεν ξέρω τώρα το βλέπω, όλο και απομακρύνεται. Πηγες καθόλου απάνω στο Δραγάτσι»

Έχω πάει, είχαμε πάει και περσι.

«Φέτος πήγατε; Φέτος έχει αλλάξει κάτι εκεί πέρα, κάτι προσπαθούμε να κάνουμε αλλά και πάλι θέλει πολλή δουλειά ακόμα. Κάτι με τα φώτα, κάτι αυτό δεν. Ανοιζαμε κάποιες αίθουσες άλλες, θέλει δουλειά. Θέλει προσπάθεια και βοήθεια την οποία εμείς δεν την ξέρουμε και από πού να την ζητήσουμε κιόλα. Όχι δεν την ξέρουμε καν δεν ξέρουμε κι από πού να τη ζητήσουμε κιόλας. Τα λεφτά δεν τα χουμε, οπότε τα λεφτά ψάχνουμε, ο δήμος δεν μπορεί. Περιμένουμε. Κάποτε μπορεί».

Πριν που μας είπατε ότι τον παλιό καιρό δούλευαν οι αγγειοπλάστες το καλοκαίρι ουσιαστικά, άνοιξη – καλοκαίρι, και τον υπόλοιπο χρόνο κάνατε άλλες εργασίες στο νησί, τώρα μπορείτε να ζήσετε μόνο με τη δουλειά που κάνετε στο αγγειοπλαστείο ή πάλι χρειάζεται κάτι άλλο;

«Μα και οι άλλες οι δουλειές ήτανε βοηθητικές δουλειές, να μαζέψουν τις ελιές τους, να σκάψουν το αμπέλι τους. Βέβαια το λάδι πάντα και το αυτό, και κρασί που βάζανε. Εμείς είχαμε λιοτριβί εδώ πέρα το χειμώνα. Αλλά τώρα εμείς δουλεύουμε όλο το χρόνο, δεν σταματάμε καθόλου. Γιατί δεν θέλουμε τους χώρους που θέλαμε εκείνα τα χρόνια. Και δεν σταματούσε καλά καλά το εργαστήριο, απλά δούλευε ένας μάστορας, δεν δούλευαν όλοι, λιγότευε το προσωπικό».

Τώρα ποια αντικείμενα πουλάνε περισσότερο; Τι ζητάει ο κόσμος αυτή τη στιγμή πιο πολύ να αγοράσει από εσάς;

«Κοίταξε εμείς είμαστε σε όλο το φάσμα είμαστε στο είδος το χρηστικό. Ό,τι έχει σχέση με κουζίνα από μαγειρικό σκεύος μέχρι κανάτα, ποτήρια, πιάτα τέτοια. Αυτό που αυτή την εποχή, τώρα το καλοκαίρι αυτό που έχουμε προσέξει, είναι το ποτήρι, το κύπελλο. Είναι εύκολο σαν δωρο, είναι κάτι διαφορετικό, δεν ξέρω. Εμείς εφέτος εκεί είναι η πιο πολλή αγοραστική ας πούμε κίνηση. Του χρόνου μπορεί να είναι κάτι άλλο, δεν λέει, όπου κολλήσει είναι δεν έχει κά τι στάνταρ. Κοίταξε το μαγειρικό σκεύος το ξέρει πιο πολύ ο Έλληνας σαν μαγειρικό σκεύος. Τον Έλληνα δυστυχώς τον έχουμε χάσει από πελάτη στα χειροποίητα πήλινα, στα κεραμικά. Οπότε ο ξένος δεν το ξέρει να το δουλέψει, ειπομένως και να το πάρει έξω είναι δύσκολο και παίρνει πιο μικρά κομμάτια. Και εκεί αλλάζει τώρα. Ανάλογα με τους πελάτες πάει και η δουλειά. Όποιος περάσει να ψωνίσει αυτό. Μεγάλα κομμάτια ας πούμε δεν μπορεί να τα πάρει κάποιος με το αεροπλάνο, θα πάρει κάτι πιο μικρό».

2_ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΓΙΑΝΝΗΣ & ΝΙΚΟΣ ΛΕΜΠΕΣΗΣ (πατέρας & γιος)

Θέλαμε να ξεκινήσουμε να σας ρωτάμε για τον χώρο σας, για το αγγειοπλαστείο. Ποιάς χώρος μέσα σε ένα αγγειοπλαστείο είναι ο πιο σημαντικός για τη δουλειά, είναι εδώ που έχετε τους τροχούς, είναι ο χώρος που θα αποθηκεύστε όλα τα σκεύη σας. ;

Ν: «Είναι σημαντικός ο χώρος που έχουμε τους τροχούς σίγουρα αλλά είναι σημαντικός ο χώρος που είναι τα καμίνια. Είναι εξίσου, αλλά σίγουρα εκεί που φτιάχνονται είναι το κύριο, το πρωτεύον».

Εσείς εδώ έχετε παραδοσιακό καμίνι ή έχετε καινούριους φούρνους;

Ν: «Έχουμε και παραδοσιακό ξυλόφουρνο και ηλεκτρικά, έχουμε και απί' τα δύο».

Και ανάβετε ακόμα τον παλιό;

Ν: «Ναι αμέ».

Για ειδικές παραγγελίες φαντάζομαι, για ειδικά σκεύη ή γενικά;

Ν: «Γενικά το ανάβουμε. Όχι τόσες πολλές φορές όσο παλιά αλλά εξακολουθούμε και το ανάβουμε».

Το αγγειοπλαστείο σας ήταν πάντα σε αυτό το σημείο ή μεταφερθήκατε από κάπου αλλού;

Ν: «Όχι, το αγγειοπλαστείο ήτανε στη Χερρόνησο, του προπάππου μάλλον, γιατί όλα τα αγγειοπλαστεία τότε ήταν δίπλα στη θάλασσα για να γίνεται εύκολα η φόρτωση και να παίρνουμε πράγματα γιατί δεν υπήρχαν τότε ούτε δρόμοι ούτε, οπότε όλα τα αγγειοπλαστεία ήταν δίπλα στη θάλασσα. Και ήρθε εδώ ο πατέρας μου το 84».

Τα υλικά σας, τον πηλό σας τον φτιάχνετε από τοπικό χρώμα που το επεξεργάζεστε;

Ν: «Ναι κυρίως φτιάχνουμε δικό μας πηλό. Γιατί στη Σίφνος γί' αυτό είναι και τόσο γνωστή η κεραμική, έχει από το καλύτερο χύμα για πηλό, γί' αυτό και αναπτύχθηκε τόσο πολύ. Αλλά έχουμε και, αυτός ας πούμε είναι τύπου Κρήτης, έχουμε κι από την Κρήτη, αλλά κυρίως για να γίνουν τα παραδοσιακά σιφνέικα χρειάζεται σιφνέικος πηλός».

Από όλα τα σκεύη που φτιάχνατε από παλιά, που προφανώς κάποια έχουν αρχίσει να μην χρειάζονται με τον ίδιο τρόπο, ο φλάρος ας πούμε είναι μόνο διακοσμητικός, εσείς υπάρχουν κάποια σχέδια που φτιάχνατε γενιές και μετά σταμάτησαν λόγω ζήτησης;

Ν: «Ναι σίγουρα γί' αυτό έγινε και το... δεκαετία του 60 φαντάσου το 50 ήταν 60 εργαστήρια και μέσα σε δέκα χρόνια από τότε που βγήκε το αλουμίνιο κλείσαν όλα αυτά, έφυγε μια μεγάλη μάζα αγγειοπλαστών και πήγε σε όλη την Ελλάδα. Οπότε σίγουρα όταν έγινε το πλαστικό και το αλουμίνιο η δουλειά έπεσε πάρα πολύ, δηλαδή μέχρι τότε οτιδήποτε χρησιμοποιούσαν ήτανε στάμνες, τσικάλια για το φαγητό. Και τώρα γίνεται αυτό αλλά τότε ήταν πολύ έντονο. Και τώρα δεν είναι ας πούμε ότι μπορεί να συντηρηθεί ένα μαγαζί όταν κάνει μόνο στάμνες. Παλιά ας πούμε υπήρχανε εργαστήρια που κάνανε μόνο στάμνες, μόνο τσικάλια ή μόνο ..., τώρα κάνουνε όλοι απί' όλα γιατί δεν μπορούν να συντηρηθούνε. Δηλαδή δεν είναι ότι υπάρχει τόσο μεγάλη ζήτηση σε στάμνες ή σε τσικάλια οπότε φτιάχνεις πράγματα πολλαπλών χρήσεων».

Το εργαστήριο του προπάππου σας είχε κάποια εξειδίκευση, ήταν για στάμνες ή για τσικάλια γνωστό;

Ν: «Ο παππούς μου ήταν και απί' τα δύο, ήταν και τσικαλάς και σταμνάς».

Γ: «Και στάμνες και τσικάλια έκανε απί' όλα. Με τσικάλια πρωτοάρχισε και μετά σε μεγάλη ηλικία έμαθε και έκανε στάμνες. Γιατί το τσικάλι έσπασε μετά και ζητούσανε τις στάμνες. Αλλά εμείς μετά κάναμε απί' όλα».

Ν: «Δηλαδή πλέον δεν υπάρχει ένα εργαστήριο που να κάνει μόνο αυτό».

Εσάς από αυτά που φτιάχνετε τι έχει μεγαλύτερη ζήτηση;

Ν: «Αυτό ας πούμε εξαρτάται πολύ απί' το, αυτό αλλάζει με τα χρόνια. Ας πούμε πριν την κρίση που οι Έλληνες ήτανε πιο, αγοράζανε πιο εύκολα ας πούμε, φεύγαμε άλλα αντικείμενα. Τώρα με τους ξένους ας πούμε, που έχουμε πιο πολύ ξένο τουρισμό, φεύγουμε πιο πολύμικρά αντικείμενα. Αυτό σε πάει σύμφωνα με τον κόσμο».

Το εργαστήριό σας είναι στη Σίφνο, τουλάχιστον αυτό που ξέρω εγώ, το πιο γνωστό για τα σχέδια τα ζωγραφικά που έκανε και η κυρία Κατίνα. Πότε ξεκινήσατε να τα ζωγραφίζετε, να τα διακοσμήτε;

Γ: «Πάντα ζωγραφίζανε η μητέρα μου και ο πατέρας μου, ήτανε οικογενιακή επιχείρηση. Και πάντα πάνω στις στάμνες ζωγράφιζε, τα ζωγράφιζε διαφορετικά, με μπαντανά, με ασβέστη, με τέτοια».

Ν: «Αυτό το ασπρο σχεδιάκι που βλέπεις πάνω στα κόκκινα».

Γ: «Αυτό ήτανε παλιό. Μετά που ήρθα εδώ πέρας σιγά σιγά άλλαξε. Ήταν η μητέρα μου που κάναμε τα τουριστικά. Εκείνη ζωγράφιζε με πινέλο και με αυτά».

Ν: « Είχαμε και μια φίλη. Αυτή είναι Ελληνοαμερικανίδα, είναι καθηγήτρια Καλών Τεχνών στην Αμερική. Τέλος της δεκαετίας του 90 όπου γνωρίστηκε με την οικογένεια και αρχίσαμε και βάζαμε, δηλαδή η κυρία αυτή, Νταϊάν τη λένε, με τη γιαγιά και μένα ξεκινήσαμε και κάναμε καινούρια σχέδια. Και πήρε η γιαγιά περισσότερο και από το 2008 και μετά ξεκίνησε κι αυτή να κάνει πιο πολύ με πινέλο και να κάνει πιο πολύ εικαστικά σχέδια».

Είχατε συνεργασία με κάποιον άλλο εικαστικό;

Ν: «Όχι μόνο με εκείνη την κυρία. Αλλά αυτό γίνεται και εντελώς, δηλαδή φτιάχνεις προχωράς και από μόνος σου, εξελίσσεται».

Τώρα στην οικογένεια δουλεύετε οι δυο σας;

Γ: «Όχι τώρα έχουμε και προσωπικό. Έχουμε κοπέλες, έχουμε ένα παιδί που ζωγραφίζουν. Γιατί η μητέρα μου πέθανε φέτος».

Ν: «Κι ο αδερφός μου έρχεται και μας βοηθάει, η γυναίκα του που έχει μάθει τα σχέδια της γιαγιάς, όσο ακόμα η γιαγιά ζούσε της τα είχε διδάξει, έχουμε τα σχέδια που είχε κάνει η γυναίκα μου που είναι κι αυτή αρχιτέκτονας, και η κυρία αυτή η Νταϊάνα η Ελληνοαμερικανίδα. Είμαστε μεγάλη ομάδα».

Είστε και από τα λίγα εργαστήρια που έχετε και τις γυναίκες να ασχολούνται με τη ζωγραφική των σκευών αλλά σε άλλα αγγειοπλαστεία οι γυναίκες τα πουλάνε, μόνουν σε αυτό το κομμάτι μόνο.

Γ: «Πήγαμε στην Αμερική στο Πανεπιστήμιο δυο τρεις φορές. Μαθαίναμε και πιο πολύ δείχναμε γιατί οι Αμερικάνοι τέτοια πράγματα δεν..

Είχε πάει κι ο Νίκος δυο τρεις μήνες».

Ν: «Μέσω της κυρίας αυτής που σας λέμε».

Κι εκεί τι κάνατε;

Ν: «Εκεί έχουμε πάει δυο τρεις φορές. Την πρώτη φορά που είχαμε πάει εγώ κι ο πατέρας μου κάναμε επίδειξη, πώς τα φτιάχνουμε και κάτσαμε 20 μέρες. Εκεί είμασταν στον τομέα των Καλών Τεχνών , εκεί έχει και ειδικό τομέα κεραμικής, βγαίνεις και είσαι έτοιμος αγγειοπλάστης. Και ερχόντανε τάξεις και κοιτάζανε πώς δουλεύουμε στον τροχό. Τη δεύτερη φορά είχα πάει μόνος μου για να μάθω γυαλώματα και διάφορα. Και είχε ξαναπάει ο πατέρας μου τρίτη φορά μόνος του που είχε κάνει επίδειξη τροχού».

Όπως πήγατε εσείς στην Αμερική, έχει έρθει κανένας εδώ που ενδιαφέρεται να μάθει, να του δείξετε σαν μαθητευόμενος;

Ν: «Ο πατέρας μου έχει βγάλει τρεις μαστόρους. Μαζί με μένα τέσσερις. Ντάξει κάνουμε μαθήματα κεραμικής αλλά όχι έτσι οργανωμένα, αν κάποιος το ζητήσει τώρα το καλοκαίρι. Δηλαδή άμα έρθει κάποιος και θέλει κάνουμε. Αλλά ο πατέρας μου έχει διδάξει, έχει βγάλει τέσσερις Σιφνιούς. Το ένα παιδί τώρα είναι στην Αθήνα αλλά οι υπόλοιποι είναι εδώ. Οι δύο από αυτούς έχουνε και εργαστήρια δικά τους. Και οι τρεις μάλλον αλλά ο τρίτος το χουνε κλείσει αλλά οι άλλοι δύο έχουνε εργαστήριο».

Όταν γίνονταν οι εκθέσεις στα Φυρόγια εσείς συμμετείχατε;

Ν: «Ναι αμέ.Από εκεί κάναμε και τη γνωριμία με τη Νταϊάνα γιατί έρχονταν εικαστικοί και συνεργαζόνταν με αγγειοπλάστες και από εκεί ξεκίνησαν».

Μετά από τα Φυρόγια έχουν γίνει αντίστοιχα;

Ν: «Μετά από τα Φυρόγια οι αγγειοπλάστες κάναμε συνεχόμενα 4-5 χρόνια εκθέσεις με διάφορα θέματα αλλά τις σταματήσαμε κάποια στιγμή, δεν βρίσκαμε και χορηγούς, είχαμε διάφορα θέματα. Κάναμε νομιζω μέχρι το 6».

Εσείς τώρα σε προϊόντα πουλάτε και εκτός Σίφνου; Σας κάνουν παραγγελίες από την Αθήνα, από άλλα μέρη;

Ν: «Ναι. Εγώ κυρίως πλέον κυρίως δουλεύω εκτός Σίφνου».

Πού;

Ν: «Και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Και σε άλλα νησιά, στην Αθήνα δίνουμε σε μουσεία. Και εξωτερικό στη Γαλλία. Και φυσικά εδώ στη Σίφνο έχουμε έκθεση κάτω στην Απολλωνία».

Από τις τεχνικές που ο πατέρας και ο παππούς σας, οι πιο παλιοί ήξερα, πιστεύετε ότι χάνονται σιγά σιγά κάποιες τεχνικές; Το πώς να φτιάξει κάποιος τη στάμνα αφού δεν υπάρχει ζήτηση;

Γ: «Παλιά ήτανε τα τσικάλια και κάνουν και καμιά κανάτα για το στίπτι τους δεν κάνανε.. Αλλά φτιάζανε όλα τα χρηστικά. Ο,τι υπάρχει πήλινο χρηστικό τα φτιάχναμε. Στάμνες, τσικάλια, φουφουί, ψηστιέρα που ψήγανε, πιθάρια για να βάλουνε μέσα οι αγρότες τα διάφορα, τα κρασιά τους, το λάδι, αρμεό για να αρμέγεις μέσα, φλάρους τους παλιούς που τους βάζανε πάνω στα τζάκια. Αυτά φτιάχνανε».

Ν: «Η αλήθεια είναι ότι μαστόροι πλέον δεν βγαίνουνε, δηλαδή εγώ κι ένα άλλο παιδί είμαστε οι πιο μικροί, ο Βασίλης ο Δεπάστας και ο Γιάννης ο Ατσόνιος στο Βαθύ είμαστε οι μικρότεροι. Άλλος νέος δεν υπάρχει, εδώ στη Σίφνο αλλά και στην Αθήνα δεν ξέρω τι θα γίνει».

Γ: «Πρώτα ήταν πολύ δύσκολα για να γίνεις αγγειοπλάστης. Τώρα είναι πάρα πολύ εύκολο. Κάνεις ένα ποτηράκι στον τροχό και θα μάθεις. Γιατί ούτε, λάσπη αγοράζεις, το καμίνι είναι ηλεκτρικό τα βάζεις μέσα βάζεις το ρολόι, ενώ πρώτα να σκάψεις χύμα, να το τρίψεις, να το κάνεις πηλό. Το καμίνι ήταν με θάμνους ξύλα να κουβαλάς. Ήτανε δύσκολα πολύ δύσκολ. Όλα γινόνταν με το χέρι. Ούτε αμάξι. Να κουβαλήσεις το χύμα, τα κλαδιά. Ήτανε πολύ δύσκολο. Γι’ αυτό εγώ έφυγα από τη Χερρόνησο που δούλευα με τον πατέρα μου, γιατί ο πατέρας μου πέθανε μικρός 56 χρονών, η γυναίκα μου ήτανε καθηγήτρια εδώ πέρα, λέω ή πρέπει να αλλάξω επάγγελμα γιατί στη Χερρόνησο δεν είχε ούτε φως, ούτε δρόμο, ούτε νερό, τίποτα. Νερό είχε πηγαδάκια και παίρναμε και κάναμε. Εκεί μόνος μου τι να κάνω. Ήρθα εδώ πέρα και άρχισα ένα καμίνι σιγά σιγά. Τώρα αυτά που ξέρω εγώ τα παλιά δεν τα ξέρει κανένας, ούτε να σκάψει χύμα, ούτε να κάμει πηλό, ούτε τίποτα. Ένας παλιός στη Χερρόνησο, ο γέρος αυτός ξέρει πια, τα παιδιά δεν ξέρουν τίποτα. Όλοι αγοράζουν λάσπη έτοιμη. Αλλά να κάνουν στάμνες, φλάρους αυτά δεν κάνουν. Δεν υπάρχουν μαστόροι που κάνουν τέτοια».

Ν: «Και στην Αθήνα λίγοι είναι».

Γ: «Αυτό μετά το 5 έσπασε. Η Σίφνος ήτανε, τα λιμάνια όλα αυτά τα ξενοδοχεία ήταν αγγειοπλαστεία όλα. Και μετά φύγανε, όσοι αντέζανε μείνανε εδώ πέρα είχανε κι άλλες δουλειές, κάνανε αγροτικές δουλειές το χειμώνα και την άνοιξη δουλεύανε. Οι υπόλοιποι που δεν είχαν τίποτα φύγανε πήγανε σε όλη την Ελλάδα. Όλη η Ελλάδα ήτανε Σιφνιοί μαστόροι. Στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο, στη Μυτιλήνη, στη Σαλονίκη, στο Μαρούσι πολλοί, στην Αίγινα, παντού. Γιατί δεν είχαν άλλους πόρους εδώ πέρα. Κι αυτοί που μείνανε είχανε χρήματα, ζώα και τη βγάζαν ας πούμε».

Στα επόμενα χρόνια, που η αγγειοπλαστική δεν θα χαθεί σαν τέχνη, υπάρχουν διάφορες εξελίξεις όπως τα καμίνια τώρα έχουν γίνει ηλεκτρικά, πιστεύετε ότι θα αλλάξει κάτι άλλο; Θα μπει κάτι άλλο που θα αλλάξει το πώς κάνετε εσείς τα σκεύη σας;

Ν: «Αυτό δεν το ξέρεις γιατί όλα εξελίσσονται. Το βασικό είναι ο τροχός, δηλαδή αυτό δεν ξέρω πώς αλλιώς μπορεί να γίνει».

Γ: «Υπάρχουν και πρέσες τώρα αλλά άλλο χειροποίητο και άλλο το... Δεν έχει καμιά σχέση. Όλα έχουν εξελιχθεί αλλά αν δεν κάτσεις στον τροχό να το φτιάξεις».

Ναι γιατί απ’ το κάθε χέρι βγαίνει αλλιώς.

Ν: «Ναι σίγουρα. Ακόμα και το ίδιο τσικάλι, και τα τσικάλια που είναι κάτι που το κάνουν όλοι, κάθε εργαστήριο έχει το χαρακτήρα του. Ακόμα κι αυτό που κάνουμε τώρα κι εγώ κι ο πατέρας μου που κάνουμε το ίδιο πράγμα δεν είναι ίδια».

3_ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ (ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΩΝ)

(Έξω, στις καρούτες, τις δεξαμενές παραγωγής του πηλού μας εξηγεί πώς λειτουργούν)

«Έχω μάθει τα χύματα του Πλατύ Γιαλού. Τα χύματα των Καμαρών, του Βαθιού, ξέρω γω στα Βρουλιδία είναι διαφορετικά. Επίσης με ένα χύμα δεν κάνεις πηλό, πρέπει να ανακατέψεις χύματα για να κάνεις πηλό, οπότε έχω μαζέψει και έχω φέρει εδώ που ήρθα το 9 (καινούριο του αγγειοπλαστείο στις Καμάρες το 2009, μεταφέρθηκε από τον Πλατύ Γιαλό) χύματα από τον Πλατύ Γιαλό. Εδώ είναι το πρώτο στάδιο που μπαίνει το χύμα εδώ μέσα. Ανακατεύεται με νερό βρόχινο, το οποίο βρόχινο νερό δεν έχει ούτε χλώρια, ούτε άλατα ούτε άλλα πράγματα πρόσμικτα είναι πιο καθαρό. Και μετά περνάει από τη σίτα. Οπότε η σίτα κρατάει πέτρες, ξύλα, ό,τι έχει μέσα ο πηλός πέφτει ο’ αυτή τη δεξαμενή τη δεύτερη. Εκεί κατασταλάζει ο πηλός στη δεύτερη δεξαμενή. Από τη σχισμή που έχει εκεί την οποία τη φράζω με λίγο πηλό, μετά όσο κτασταλάζει ο πηλός βγάζω το νερό, μπορώ να το ανακυκλώσω μιας και είναι πολύτιμο, δε βρέχει πολύ στη Σίφνο, μένει εκεί, του κάνω μια βόλτα, είναι σα γιαούρτι ο πηλός αυτός που μένει, του κάνω μια βόλτα, βγαίνει και πέφτει στις δεξαμενές εκείνες, στεγνώνει και το βάζω μέσα. Αυτή είναι η διαδικασία. Επίσης, ένα μέρος του χύματος περνιέται από σπαστήρα και γίνεται σαν αλεύρι, ένα πράγμα μια σκόνη τέτοια, που τη βάζω στη δεύτεη δεξαμενή για να το κάνει πυρίμαχο. Αυτά που είναι εδώ είναι κομμάτια τα οποία ή έχουνε χαλάσει ή είναι από ξύσματα, καντηλάκια, φλάροι και τέτοια, τα οποία άμα ξεραθούνε ανακυκλώνονται. Ο πηλός ο ξερός δηλαδή

ανακυκλώνεται εύκολα και γίνεται πηλός και είναι και καθαρός».

(μέσα στο εργαστήριο)

«Το κόβεις, το βάζω μέσα, το περνάω από ένα ζυμωτήριο λίγο πιο μεγάλο από αυτό, το βάζω σε πλαστικά σακουλάκια για να διατηρείται μαλακό, φρέσκο εντός εισαγωγικών, και μετά το περνάω από το ζυμωτήριο, το ζυμώνω λίγο στον πάγκο και δουλεύω στον τροχό».

Και η ποσότητα που δημιουργείται εκεί πέρα για πόσο καιρό κρατάει;

«Την κρατάς. Άμα την κρατάς με υγρασία, με.. την κρατάς. Το πρόβλημα σε όλα αυτά είναι ότι είναι σε εξωτερικό χώρο δηλαδή επηρεάζεται από σκουπίδια, δηλαδή δεν μπορείς να το έχεις εκεί πέρα δυο τρία χρόνια, με ένα αέρα θα γεμίσει διάφορα. Επίσης, θέλω να ξέρεις ότι ο πηλός ό,τι έχει μέσα θα το πετάξει, δηλαδή αν έχει ένα σκουπίδι θα στο πετάξει και δεν θα στο πετάξει άμητο. Θα στο πετάξει ψημένο οπότε πάνε χαμένοι οι κόποι σου. Τώρα, τα αντικείμενα γίνονται στον τροχό μετά θα βγούνε λίγο έξω να στεγνώσουνε να φτάσουν σε ένα σημείο τέτοιο λίγο να πήξουνε, κολλάς ό,τι είναι να κολλήσεις την ώρα που πρέπει, αν το κολλήσεις μετά θα ξεκολλήσει, αν το κολλήσεις πριν θα το χαλάσεις γιατί είναι μαλακό. Μένει μέσα, αφουγαρίζεται. Αν θέλεις να το κάνεις άσπρο για να δημιουργήσεις αυτό το background το κάνεις έτσι, αυτό είναι ο μπαντανάς, έχεις μετά και τη δυνατότητα να το σκαλίσεις να αφαιρέσεις το άσπρο, φαίνεται από κάτω ο πηλός. Είναι ένα είδος διακόσμησης ή το αφήνεις έτσι και το κάνεις με χρώματα. Το ντεκόρ, σκαλισματα, κοψίματα και τέτοια, γίνονται πριν το πρώτο ψήσιμο, στεγνώνει, το αφήνω μέσα δυο τρεις μέρες να τραβήξουνε την υγρασία τους. Τα βάζω στον ήλιο μια μέρα. Την ίδια μέρα που είναι στον ήλιο τα ψήνεις κιόλας, δηλαδή τ’ αφήνεις μια μέρα στον ήλιο, την ίδια μέρα που τα μαζεύεις από τον ήλιο, τα βάζεις μέσα, τα βάζεις στο φούρνο. Γιατί άμα μείνουνε ξαναμαζεύουν υγρασία. Η όλη ιστορία είναι να είναι στεγνό αυτό το πράγμα να μην έχει υγρασία την ώρα που θα το βάλεις στο φούρνο. Το πρώτο ψήσιμο, οι φούρνοι πια είναι ηλεκτρικοί, γίνεται 950 βαθμούς περίπου 960, γυαλώνεις και ξαναψήνεις μετά. Έχεις τη δυνατότητα αν θες κάποιες φορές να κάνεις και ένα ντεκορ μετά το πρώτο ψήσιμο, αν δεν προλάβεις ή αν θες, εξαρτάται από σένα αυτό, γυαλώνεις και ξαναψήνεις δεύτερη φορά από 980 μέχρι 1000 περίπου ο πηλός που χρησιμοποιούμε. Ανάλογα τώρα, υπάρχουν πηλοί που είναι για πιο ψηλά οι πορσελάνες ή τα stoneware που περνάνε τους 1200 φτάνουν τους 1280. Ο πηλός σαν πηλός είναι εκεί από 950 μέχρι 980, 1000 βαθμούς με το γυαλί. Τα γυαλιά που χρησιμοποιούμε είναι αμόλυβδα, μη τοξικά, κατάλληλα για τρόφιμα».

Εσείς δεν έχετε δηλαδή παραδοσιακό καμίνι στο εργαστήριο το δικό σας εδώ, μόνο ηλεκτρικά.

«Όχι, δεν έχω. Ονειρεύομαι να κάνω ένα μικρό έτσι για το χαβαλε».

Το είχατε μάθει από τον πατέρα σας, τον παππού σας;

«Το ξέρω ναι, το πρόλαβα. Δηλαδή, όταν ξεκίνησα έχω προλάβει και πηλό με τα πόδια και πατητό και το καμίνι το ξυλοκάμινο με τα δοχεία με τις στάχτες με όλα».

«Στο Δραγάση πήγατε;»

Πήγαμε [...] Εσείς με το Σωματείο τι θέλετε να έχει αυτή η έκθεση μέσα. Δηλαδή πέρα από αυτά που βλέπει κάποιος τι παραπάνω θέλετε να βάλετε στην έκθεση;

«Στην έκθεση υπάρχουν ακόμα κάποια πράγματα που δεν υπάρχει ο χώρος ή ξέρω γω οι υποδομές να εκτεθούνε. Είναι μια έκθεση που είχαμε κάνει με το Σωματείο, τη μαζέψαμε αυτή και στήσαμε το παραμύθι, είναι η έκθεση του 2004. Παλιά κάναμε εκθέσεις στα Φυρόγια. Το 2004 κάναμε κεραμικά από τις χώρες που συμμετείχαν στην Ολυμπιάδα. Είναι περίπου 120 χώρες και ήταν όλα κεραμικά φτιαγμένα με σιφνέικο πηλό, μια φορά ψημένα. Αυτή μαζεύτηκε γιατί δεν υπάρχει αίθουσα. Υπάρχει επίσης το αρχείο του Κώστα Κουνάδη που κι αυτό μπορεί να στηθεί και να μπορεί να το βλέπει ο κόσμος αλλά θέλει μια αίθουσα αυτό και θέλει και πολύ εποπτικό υλικό. Λείπει εποπτικό υλικό από το μουσείο, δηλαδή οι αίθουσες ανοίξανε λίγο γρήγορα για να προλάβουμε τη σεζόν. Πλέον μπαίνουμε στο παραδοσιακό εργαστήριο και δεν ξέρεις τι είναι αυτό που είναι μπροστά σου. Βασικό. Αλλά θα μενε κλειστό, δεν προλάβαμε και δεν είχαμε το χρονικό περιθώριο για να γίνει όλο αυτό. Το μουσείο μπορεί να γίνει ένας φορέας ο οποίος μπορεί να είναι και αυτάρκης αν θες, γιατί μπορεί να κάνετε πωλήσεις, μπορεί να τυπώσουμε παλιές φωτογραφίες και να τις πουλάνε καρτ ποσταλ, μπορεί να γίνει ένα μικρό καφενείο μέσα, μπορεί να εκμεταλλευτούμε το θερινό σινεμά που αφού υπάρχει στο χώρο να είναι μια παράλληλη δραστηριότητα. Μπαίνεις και με ένα κοινό εισιτήριο μπορείς να δεις το μουσείο και να δεις και μια ταινία. Έχει πολλά. Μπορείς να κάνεις ένα μικρό πωλητήριο, μπορείς να κάνεις παράλληλες δράσεις στο μουσείο, από μαθήματα και ξεναγήσεις».

Από τους τουρίστες υπάρχει ενδιαφέρον; Έρχονται και ψάχνουν για τα κεραμικά; Το ξέρουν;

«Εάν διαφημιστεί σωστά θα υπάρχει πιο μεγάλο ενδιαφέρον. Υπάρχει κόσμος ο οποίος γνωρίζει για τη Σίφνο πράγματα που δεν τα ξέρουν και συναδελφοι ή κι εγώ ακόμα».

Στο Δραγάση είδαμε ότι γίνονται κάποια παιδικά μαθήματα πηλού έτσι για απασχόληση. Υπάρχει ενδιαφέρον από πιο μεγάλους ανθρώπους ή παιδιά της Καλών Τεχνών που να θέλουν να ασχοληθούν;

«Αυτή τη στιγμή υπάρχει ένα ενδιαφέρον. Είναι αν θες ένα είδος δραστηριότητας. Είναι κάποιοι που ενδιαφέρονται λίγο για τα κεραμικά που κάνουν κάποιες μέρες διακοπές στο νησί και είτε το μάθανε πριν να ρθουνε είτε εδώ ακούσανε κάποια πράγματα και ενδιαφέρονται αν θες να κάνουν έτσι μια πρώτη επαφή με τον πηλό και να χουν μια εμπειρία τέτοια σε ένα εργαστήριο. Νομιζω ότι αν οργανωθεί σωστά μπορεί να γίνει και εκεί στο χώρο αυτόν. Απλά να υπάρχει κάποιος που μπορεί να το κάνει αυτό, δηλαδή ένας συναδέλφος ή μπορεί να γίνεται κάποιες μέρες της εβδομάδας, κάποιες ώρες. Μπορεί να γίνει ένα μικρό φεστιβάλ, μπορεί να γίνουν οι εκθέσεις που γινόνταν πρώτα στα Φυρόγια να γίνονται εκεί. Αυτά προϋποθέτουν όμως ότι κάποιος τα στηρίζει και τα υποστηρίζει».

Υπάρχουν απ’ ό,τι έχουμε δει και διαβάσει διάφορα παλιά σκεύη, αγγεία που χάνονται με τον καιρό, που δεν χρησιμεύουν οπότε σταματάνε την παραγωγή τους. Αυτά πιστεύετε ότι θα ήταν χρήσιμο να έχει γίνει μια καταγραφή του πώς γίνεται μια στάμνα ας πούμε που σε λίγο καιρό ίσως να μην ξέρει κάποιος να την ξαναφτιάξει;
«Πρέπει.Και τα αντικείμενα και οι τεχνικές οι παλιές».

Τώρα δεν έχει γίνει κάτι τέτοιο;

«Ακόμα όχι. Έχουν γίνει κάποιες καταγραφές των αντικειμένων είτε από τις συλλογές που είναι στο μουσείο είτε μεμονωμένα αλλά μια έτσι πιο ολοκληρωμένη δουλειά δεν έχει γίνει. Και είναι φόρμες που μπορεί και να χαθούνε γιατί αν ας πούμε εγώ δεν δείξω σε κάποιον να κάνει λάνια που δεν ξέρει τι είναι θα πάρει να κάνει τη φωτογραφία».

Από αγγειοπλάστες ενεργοί στο νησί πόσοι είστε;

«Είναι 15-16 εργαστήρια. Απλά είναι ξέρεις μικρές ατομικές επιχειρήσεις. Δεν έχει καμιά σχέση το τώρα με το παρελθόν, το πολύ πολύ παρελθόν. Τα παλιά αγγειοπλαστεία ήτανε αλλιώς, κυρίως γιατί ήτανε πολλά άτομα και είχαν ειδικότητες. Υπήρχε αυτός που έκανε τον πηλό, αυτός που έφερνε τα κλαδιά. Ήταν βέβαια και άλλες οι ανάγκες και η ζήτηση, δεν κάναν αυτά τα πράγματα. Κατά κόρον μαγειρικά

σκεύη γιατί ήταν αναγκαίο έτσι, ήταν κάτι το οποίο έπρεπε να έχεις ένα σκεύος να μαγειρέψεις έπρεπε να έχεις μια στάμνα να κουβαλήσεις νερό, μια λεκάνη να ζυμώσεις».

Τώρα εσείς δουλεύετε όλο το χρόνο στη Σίφνο;

«Ναι. Δηλαδή τα μέλη του Σωματείου είναι συνάδελφοι που ζουν και παράγουν στο νησί. Είναι βασικός όρος για να σαι μέλος του Σωματείου».

Και κάνετε και εξαγωγές στην Αθήνα ή εδώ κυρίως;

«Κι εδώ και στην Αθήνα, αμα προλαβαίνεις γιατί όχι. Εγώ και με παραγγελίες δουλεύω και για το εδώ μαγαζί δουλεύω. Αρκετοί επαγγελματίες του νησιού στηρίζουν το επάγγελμα, εστιατόρες, καφετέριες και έχουν πιάτα και σαλατιέρες και μαγειρικά σκεύη στα εστιατόρια».

Αν ο γιός σας γίνει αγγειοπλάστης τι αλλαγές πιστεύετε ότι μπορεί να υπάρχουν στο επάγγελμα; Μπορεί να αλλάξει αν μπει η τεχνολογία στο επάγγελμα πιο έντονα;

«Θα σου πω ένα πράγμα, το διάλεξα γιατί μαρέσει δεν το κάνω με το ζόρι και δεν τη θεωρώ και δουλειά. Όμως εγώ αυτό που πιστεύω είναι ότι αυτό το πράγμα είναι, δεν ξέρω αν είναι πολύ χοντρό αυτό που θα πω, αλλά εγώ προσωπικά το βλέπω σαν το σύμπαν, δηλαδή ξεκίνησαν από το πουθενά δηλαδή κάποια στιγμή κάποιοι πρωτόγονοι άναψαν φωτιά σε ένα αυτό είχανε κάνει ένα πράγμα, ψηθήκε, έγινε πιο σταθερό, ξεκίνησε από εκεί νομίζω, φτιάζανε αντικείμενα καθημερινής χρήσης που ήτανε απαραίτητα τότε αλλά δεν έχει κάποια αλήθεια το πράγμα, δεν έχει τέλος. Δηλαδή μπορείς να παίξεις με υλικά, με πηλούς , με προσμίξεις του πηλού, μπορεί να παίξεις με φωτιές, μπορείς να παίξεις με σμάλτα, μπορείς να συνδυάσεις τον πηλό με άλλα υλικά, μπορείς να κάνεις από χρηστικά αντικείμενα μέχρι έργα τέχνης, μπορείς να κάνεις ό,τι γουστάρεις. Είναι ένα υλικό που είναι εύπλαστο, εύκολα πλάθεται και διαμορφώνεται, όμως δύσκολα σταθεροποιείται. Δηλαδή ένα σίδερο για να το φτιάξεις σε αυτή τη μορφή πρέπει να το ζεστάνεις να το βάλεις ίσως στον τόρνο, αλλά αυτό είναι έτσι που θα πρέπει να το προσέξεις. Θέλει ρε παιδί μου τα δικά του, θέλει λίγο αγάπη».

Ο κάθε αγγειοπλάστης δίνει και τη δική του πινελιά.

«Ναι. Κάτι τέτοιο είναι. Ειδικά όταν κάνεις κάτι που είναι δικό σου, κάτι που το χεις σκεφτεί εσύ και το χεις κάνει εσύ, το χεις διαμορφώσει εσύ από το μηδέν και του χεις δώσει μαι τελική μορφή δεν είναι ένα κομμάτι σου; Ε είναι».

Υπάρχουν νέοι άνθρωποι εδώ στη Σίφνο που να θέλουν να συνεχίσουν την παράδοση;

«Ο μέσος όρος ηλικίας που δουλεύουμε τώρα δεν είναι πολύ μεγάλος. Ο πιο μεγάλος είναι ο παππούς που είναι στη Χερώνησο ο Δεπάστας, οι υπόλοιποι είναι μιας μέσης ηλικίας άτομα».

Εμείς γι αυτό που σκεφτόμασταν θέλουμε να κάνουμε κάτι που να περιλαμβάνει και κομμάτι έκθεσης και να διαφυλαχθούν οι τεχνικές που είπαμε νωρίτερα, να γίνεται μια τεκμηρίωση. Να είναι σαν ένα κέντρο στη Σίφνο μεγάλο που να κρατάνε αρχείο με τις τεχνικές που έχουν περάσει, που θα περάσουν για να υπάρχει ένα αρχείο μεγάλο. Και σκεφτόμασταν ότι κάτι τέτοιο ίσως να έχει ενδιαφέρον να γίνει σε κάποιο από τα εγκαταλελημμένα αγγειοπλαστεία.

«Κάτι τέτοιο δεν είναι ότι δεν γίνεται αλλά είναι δύσκολο, είναι διαδικασία που απαιτεί χρόνο. Το να βρεις ξυλοκάμινο, να κάνεις πηλοδοχεία να αλλοιφώνεις, να τα βάζεις μέσα και να τα ψήνεις δεν είναι εύκολο. Φαντάσου το ξυλοκάμινο ήτανε διώροφο. Για να γλιτώσουνε καύσιμη ύλη πάνω βάζανε όσα ήταν να ψηθούν πρώτη φορά και κάτω ό,τι ήταν γυαλωμένο. Ο,τι ήταν γυαλωμένο όμως λόγω ξύλου μπαίνανε σε πυροδοχεία. Δηλαδή είχαμε χαλασμένα γιουβέτσια ή κάναμε ότι δεν είχαμε, σε ένα τέτοιο εβαζες μέσα γύρω γύρω ξέρω γω 6-7 ζιτηράκια και τα γιουβέτσια δεν ήταν ποτέγυαλωμένα απέξω μόνο άσπρη σκόνη γιατί κολλούσε στάχτη πάνω. Αν δεις πωλιές λεκάνες που ζυμώναν απέξω δεν είχαν σμάλτο γιατί κολλούσαν απίστευτη στάχτη. Ωραίο αλλά πολύς κόπος. ΑΝ κάτσεις να το ψήσεις τώρα σε αυτό παπ παπ πάτηρες το κουμπί, κοιμάσαι, τέλος. Εκείνη την ώρα έπρεπε να σαι εκεί γιατί το ψηγε με το μάτι, δεν είχε μέτρα δεν είχε τέτοια πράγματα εμπειρικά ήταν όλα. Το ξυλοκάμινο είχε 3 τρύπες όπου το βλεπες. Όπου δεν είχε ψηθεί ακόμα ήταν λίγο πιο σκοτεινό».

Ένα παλιό αγγειοπλαστείο που είδαμε είναι στις Βαλανιές σο Κάτω Πετάλι. Αυτό γιατί είναι στο κέντρο του νησιού;

«Αυτό είναι πάρα πολύ παλιό. Πρέπει να ναι πριν τη μαζική παραγωγή. Παλιά ήταν στους κεντρικούς οικισμούς γιατί ήταν αγγειοπλαστεία που καλύπταν την τοπική παραγωγή πολύ ελάχιστη εξαγωγή και αργότερα όταν υπήρχε η ανάγκη για τα μαγειρικά σκεύη, όλα τα αγγειοπλαστεία μετακόμισαν στα παράλια, είναι πιο κοντά τα χώματα και είναι πιο εύκολο να γίνει η εξαγωγή».

«Προς το τέλος της δεκαετίας του '60 υπήρξε ένα πρόγραμμα ανάπτυξης Σιφναικής γης απο τον τότε ΕΟΕΧ κι είχε έρθει ο γνωστός ζυγράφος Κώστας Κουαδάης, άφησε το αρχείο του που περιλαμβάνει φωτογραφίες και σημειώσεις και έφερε τους τότε αγγειοπλάστες σε επαφή με νέους τρόπους παραγωγής όπως σμάλτα, ντεκόρ, χρώματα (μπλε και πράσινο) και ήταν σιγά σιγά τότε που έκανε ένα βήμα η κεραμική στη Σίφνο».

«Εγώ δεν ξέρω τι είναι παραδοσιακό, η παράδοση εξελίσσεται, είναι κάτι που προχωράει, κάτι που ήταν πρωτοποριακό το '70 τώρα θεωρείται παραδοσιακό. Η παράδοση είναι επί της ουσίας οι βάσεις για να προχωρήσεις πιο πέρα και να μην αλλοιωθείς, απο τη στιγμή που κάτι είναι χειροποίητο και γίνεται σε μεγάλο βαθμό όπως το παρελθόν παραμένει αυθεντικό. Αυτό που κάνω εγώ τώρα μπορεί σε 20-30 χρόνια να θεωρείται παραδοσιακό σήμερα όμως δεν είναι. Παραδοσιακός μπορεί να είναι σε 30 χρόνια ένας ηλεκτρικός φούφνος γιατί τότε μπορεί να τα ψήνουν και στο διάστημα. Η παράδοση είναι κάτι που εξελίσσεται, δεν είναι μέσα στις αράχνες και στη μούχλα».

[...]

«Γιατί να μη γίνεται ένα φεστιβάλ σαν αυτό που γίνεται στο νησί σχετικά με τον Τσελεμεντέ, αλλά για τα κεραμικά, όχι κάθε χρόνο αλλά κάθε δύο ή και τρία χρόνια. Και να μπορούν να έρθουν κάποιοι που να έχουν απο παραδοσιακά κεραμικά μέχρι οτιδήποτε. Επίσης να ξέρεις οτι πανελλαδικά οι μόνοι που έκανα μετακινήσεις παράγοντας κεραμικά ήταν οι Σιφνιοί και οι Κρητικοί. [...] Οι Σιφνιοί έφυγαν απο τη Σίφνο και πήγαν στην Τήνο, Σύρο, Μαρούσι και όπου αλλού και αυτό το λέγαν συντροφιάς, δηλαδή ήταν μεταξύ τους σύντροφοι. Μπορεί αυτο το φεστιβάλ να είναι παραδοσιακό, μπορεί να είναι ένα φεστιβάλ πιο μοντέρνο που να πάρουν μέρος εικαστικοί κεραμικοί. Μπορεί επίσης να έρθει μια ομάδα αγγειοπλαστών απο οπουδήποτε και να δουλέψουμε παράλληλα και να κάνουμε μια έκθεση ή ένα μικροφεστιβάλ και να δουλέψουμε επιτόπου. Αλλά ποιος θα τα στηρίξει αυτά; Αυτά στηρίζονται απο φορείς που έχουν τη δυνατότητα και τον τρόπο να τα στηρίξουμε. Θα πρέπει να γίνει κάποιο πρόγραμμα για να στηριχθεί αυτο. Και είναι κρίμα ένα νησί που έχει τέτοια παράδοση στα κεραμικά να πηγαίνει έτσι στο ντούκου. Θα ήθελα η Σίφνος να έχει κάποιο brand name, όπως γίνεται και με το Μουράνο, να έχει απο κάτω για παράδειγμα μια σφραγίδα και να ξέρει ο άλλος ότι είναι απο τη Σίφνο».

4_ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (ΤΕΧΝΙΚΗ STONWARE)

Ας ξεκινήσουμε να μας πείτε περίπου τι κάνετε εδώ που είναι διαφορετικό από τους άλλους.

«Εμείς αυτό που κάνουμε εδώ είναι ότι χρησιμοποιούμε άλλο πηλό και κάνουμε άλλη διαδικασία παραγωγής. Κάνουμε stoneware εμείς. Ο πηλός αυτός είναι σχεδόν σαν την πορσελάνη, είναι ένα είδος πορσελάνης που ψήνεται σε ψηλή θερμοκρασία από τους 1200 και πάνω. Επίσης τα κάνουμε χυτά εμείς. Επίσης τα κάνουμε όλα εδώ. Φτιάχνω και τον πηλό. Εισάγω πρώτες ύλες και φτιάχνω δικό μου μείγμα πηλού. Τον κάνουμε χυτό τον πηλό. Φτιάχνω εγώ ένα πρωτότυπο αντικείμενο, είτε στον τροχό και το ψήνω είτε το κάνω γύψινο σαν σε τórνο, έναν ειδικό τροχό που έχουμε φτιάξει. Από αυτό φτιάχνω καλούπτι, οπότε φτιάχνω το πρωτότυπο, φτιάχνω ένα καλούπτι από αυτό, από το καλούπτι φτιάχνω μια μήτρα, οπότε τα κάνουμε όλα φτιάχνουμε και τα καλούπια. Φτιάχνω μια μήτρα, από τη μήτρα μετά μπορώ και φτιάχνω καλούπια. Και μετά αυτά τα καλούπια τα κάνουμε χυτά, όπου ρίχνουμε το χυτό πηλό αυτό το stoneware και ο γύψος απορροφάει νερό από τον πηλό, αρχίζει και κάνει ένα τοίχωμα αυτο στο καλούπτι, όσο περνάει η ώρα γίνεται πιο παχύ και πιο παχύ. Μόλις φτάσει το πάχος που θες, το αδειάζεις το καλούπτι μένεις το αντικείμενο. Μετά αυτό το αντικείμενο μετά από κάποια ώρα μπορεί να βγει, ανάλογα με το μέγεθος, βγαίνουν έξω στεγνώνουνε, το καλοκαίρι μπορεί να στεγνώσει σε μια μέρα το χειμώνα πιο αργά. Αφού στεγνώσουν τα τριβουμε, πρέπει να τριφτούν να γίνουν λεία, τα σφουγγαρίζουμε. Μετά τα αλλοιφώνω ή τα υαλώνω, γίνεται ευφυάλωση, εγώ το κάνω με σπρει αυτό, κι αυτά τα φτιάχνουμε εμείς. Παίρνω πρώτες ύλες και οξειδία, δεν παίρνω έτοιμα χρώματα, οπότε φτιάχνω υαλώματα και ή τα βουτάω ή τα περισσότερα τα κάνω σπρει με πιστόλι αέρα γιατί κάνει μια ωραία επίστρωση, και έτσι μαρέσει με βολεύει. Και επίσης είναι επειδή τα ψήνω μία φορά εγώ οπότε μεγάλα αντικείμενα δεν μπορείς να τα βουτήξεις σε άψητο και λιώνουνε, οπότε τα υαλώνω τα άψητα και τα ψήνω και ψήνω μια φορά. Ψήνουμε στους 1240. Το μεγάλο καμίνι παίρνει 12 με 13 ώρες να ψήσει. Όλο το βράδυ ψήνουμε, την επόμενη μέρα κρύνει και τα ανοίγεις τη μεθεπόμενη. Αυτή είναι η διαδικασία μας».

Τον πηλό τον δικό σας πώς τον φτιάχνετε; Όπως οι καρούτες είναι ο παραδοσιακός τρόπος, εσείς το κάνετε με παρόμοια τεχνική ή τελείως αλλιώς;

«Όχι, άλλο πράγμα είναι. Αν και για να φτιάξω πηλό για χρήση στον τροχό κάνω κάτι παρόμοιο. Εχω φτιάξει κάποιες γύψινες καρούτες και κάνεις ένα μείγμα πηλού, σουρωτό ας πούμε που λένε, και το ρίχνω μέσα εκεί, το αφήνω να στεγνώσει και μετά το παίρνεις και μπορείς να το χρησιμοποιήσεις στον τροχό. Βέβαια υπάρχουν και πιο μοντέρνα εργαλεία για να το κάνεις αυτό και στους δυο πηλούς, δηλαδή όταν φτιάχνεις πηλό για τον τροχό αυτή είναι η διαδικασία, ή παλιά με καρούτες ή αυτό που τώρα λέγεται φιλτρόπρεσσα που είναι ένα πράγμα που θέλει και λίγο χώρο, αλλά επειδή εγώ δεν πολυκάνω στον τροχό δεν το χω εδώ, δεν το χω γιατί δεν το χρειάζομαι αυτή τη στιγμή, και το κάνω με τις καρούτες τον πηλό δηλαδή που θέλεις να χρησιμοποιείς με τα χέρια, όχι το χυτό, να τον πλάθεις. Η φιλτρόπρεσσα είναι ένα πράγμα που είναι φαντάσου σαν, πανιά είναι με κομμάτια μέταλλα, είναι πολλά μαζί σαν κερύθρα, και περνάς μέσα το σουρωτό και μετά αυτό το πιέζει αυτό και στεγνώνει πολύ γρήγορα και απότομα και μετά βγάζεις φύλλα από πηλό. Οπότε αυτό είναι το πιο μοντέρνο της καρούτας. Έτσι δηλαδή τα εργοστάσια που υπάρχουν στην Ελλάδα που φτιάχνουν πηλό, και κόκκινο πηλό, τον φτιάχνουν έτσι και μετά το περνάς μέσα από ζυμωτήριο. Εμείς επειδή κάνουμε χυτό παίρνω εγώ τις πρώτες ύλες που στο stoneware είναι 4 τα συστατικά όπως και στην πορσελάνη, είναι η καολίνη, bowclay, silica άμμος, χαλαζίας όπως θες να τον πεις και άστειρος αυτά τα 4 υλικά και τα κάνεις ανάμειξη με νερό και ύαλο και φτιάχνεις ένα χυτό πηλό».

Τι άλλα εργαλεία χρειάζεσαι στο εργαστήριο για να λειτουργήσε;

«Το βασικό είναι το καμίνι. Χωρίς καμίνι δεν κάνεις τίποτα, θες ένα καμίνι υψηλής θερμοκρασίας. Θέλεις πρώτες ύλες για να φτιάχνεις τον πηλό σου, θέλεις γύψο για να φτιάχνεις τα καλούπια. Θέλεις τροχό οπωσδήποτε, κάποιοι είδους τροχό για να φτιάξεις το πρώτο σου αντικείμενο. Και μετά χρειάζεσαι σμυριδόπανα για να τρίψεις. Χρειάζεσαι έναν αναδευτήρα για να αναδεύω τον πηλό. Και μετά εγώ επειδή δεν τον κάνω με τα χέρια, τον περνάω μέσα από μία αντλία διαφράγματος τον πηλό και τον έχω μέσα σε σωλήνες οπότε χρειάζομαι και έναν αεροσυμπιεστή για να δουλέψει αυτό και για να πομπάρω τον πηλό να τον χυτεύσω μέσα στα καλούπια. Καμπίνα υαλώματος χρειάζομαι εγώ, με καταρράκτη, μετά θέλεις πιστόλι αέρα και είπαμε τον αεροσυμπιεστή».

Άρα ο πιο μεγάλος χώρος που σου χρειάζεται στο αγγειοπλαστείο είναι αυτός που είναι ταυτόχρονα εργαστήριο κα που έχεις τα πράγματα.

«Ο χώρος ποτέ δεν φτάνει. Δεν είναι μόνο αυτό, έχουμε και κάτω. Κάτω κάνουμε τη χύτευση, οπότε θέλουμε το διπλάσιο χώρο από αυτόν τουλάχιστον. Γιατί θέλουμε πολύ χώρο για να χυτεύσουμε, και μετά θέλεις πολύ χώρο για να στεγνώσεις, για να τρίψεις και μετά θες και ένα χώρο που έχεις τα καμίνια. Εμάς εδώ ο χώρος είναι μικρός, δε φτάνει για παραγωγή».

Σας κάνουν παραγγελίες εκτός Σίφνου; Εκτός των ανθρώπων που έρχονται στη Σίφνο βλέπουν, αγοράζουν και φεύγουν έχετε παραγγελίες από άλλα μέρη στην Ελλάδα ή εξωτερικό;

«Παραγγελίες έχω αλλα για τα πράγματα που κάνω. Και επειδή εγώ δεν κάνω χοντρική μεταπώληση σε άλλα πωλητήρια, κάνω χοντρική δηλαδή μόνο σε εστιατόρια και ξενοδοχεία, έχω ιδιώτες. Οπότε έρχονται εδώ, κυρίως έρχονται εδώ ή αν δεν έρχονται έχουν έρθει κάποια στιγμή, έχουν δει τα πράγματά μου και μετά τα στέλνω σε όλο τον κόσμο είτε στα εστιατόρια είτε στους ιδιώτες. Πολλοί έρχονται εδώ και θέλουν παραγγελίες, θέλουν αυτά τα αντικείμενα σε άλλα χρώματα, και μερικοί μου χουν ζητήσει και κάποια σχήματα και έχω κάνει κι αυτό αλλά κυρίως δουλεύω με σχήματα που κάνω εγώ».

Και δουλεύετε όλο τον χρόνο εδώ;

«Ναι όλο το χρόνο εδώ».

Απ’ ό,τι βλέπουμε στο νησί στην πλειοψηφία είναι πιο μεγάλης ηλικίας αγγειοπλάστες. Στην δική σας ηλικία πέρα από εσάς, το γιο του Ατσόνιου, υπάρχουν άλλοι νέοι που ασχολούνται ή ξεκινάνε;
«Που ξεκινάνε όχι. Άλλοι νέοι είναι η ο Γιάννης ο Ναρλής λίγο πιο μεγάλος από μένα. Πιο μεγάλος λίγο ο Βασιλης ο Δεπάστας. Ο Ποδότας».

Είστε σχετικά λίγοι δηλαδή.

«Είμαστε 16 εργαστήρια. Από νέοι ναι είμαστε λίγοι».

Οι νέοι τουρίστες έχουν το ενδιαφέρον να επισκεφτούν τα αγγειοπλαστεία;

«Ναι, οι περισσότεροι που έρχονται εδώ ξέρουν ότι η Σίφνος ήταν η μητρόπολη της κεραμικής για την Ελλάδα. Θα βοηθούσε πιο πολύ ένα μουσείο σε αυτό. Δεν μπορεί να έχει η Τήνος με 1 αγγειοπλάστη και η Σίφνος με 16 και πιο παλιά πάνω από 50 αγγειοπλαστεία να μην έχει ένα μουσείο».

Εκδηλώσεις σχετικά με την κεραμική υπάρχουν;

«Όχι δεν γίνονται γιατί κάποιος πρέπει να τα οργανώσει και συνήθως μέσα στο καλοακίρι οι αγγειοπλάστς δεν έχουν χρόνο γί αυτό.

Έχουν γίνει κάποια μικρο-ενηπύ που έχουμε συμμετάσχει στο φεστιβάλ Τσελεμεντέ που έχουμε κάνει μια μικρή επίδειξη στον τροχό. Έχουμε κάνει κάτι τέτοια αλλά μέχρι εκεί. Κάποια στιγμή είχαμε κάνει πέρσι ένα ενεπύ με έναν άλλο αγγειοπλάστη από τη Θεσσαλονίκη, ένα raku ενεπύ, με τον Θοδωρή Γαλιγαλίδη, αυτά δεν έχουμε κάνει κάτι. Παλιότερα γινόταν η έκθεση στα Φυρόγρια, κάθε χρόνο γινόταν έκθεση από όλους τους αγγειοπλάστες αλλά αυτό έχει σταματήσει».

Εσείς έχετε συνεργαστεί με άλλους καλλιτέχνες που μπορεί να έρθουν και να πουν να κάνετε μαζί κάτι;

«Προσωπικά με άλλους καλλιτέχνες εγώ όχι, γιατί όταν άρχισα εγώ σταμάτησαν οι εκθέσεις, αλλά οι άλλοι αγγειοπλάστες το χουνε κάνει αυτό με τις εκθέσεις που κάνουν παλιότερα. Έχω κάνει έκθεση μαζί με άλλους, με τον Ναρλή και με Τζούη και με έναν κοσμηματοπώλη τον Νίκο Πιρέν είχαμε κάνει κάποιες εκθέσεις στο ίδρυμα Πρόκουα αλλά ο καθένας έκανε τα δικά του δεν ήταν σε συνεργασία. Με τον Αποστολίδη έχω κάνει μια μικρή συνεργασία. Γενικά εγώ είμαι ανοιχτός σε αυτά αλλά το θέμα είναι ότι πια δεν κάνω και πολλές εκθέσεις γιατί δεν έχω και πολύ χρόνο».

Αν υπήρχε ενδιαφέρον από κάποια χώρα του εξωτερικού να γίνει μια ανταλλαγή τεχνικών, να μάθουν εκείνοι πώς τα κάνετε εσείς εδώ και το αντίστροφο, θα υπήρχε διάθεση για συνεργασία;

«Ναι γιατί να μην υπάρχει».

Από νέους ανθρώπους έχει υπάρξει κάποια κίνηση, να έρθουν να πουν θα κάτσουμε ένα χειμώνα να μάθουμε;

«Για χειμώνα όχι τόσο. Πολλοί έχουν ενδιαφερθεί να μάθουν το καλοκαίρι αλλά επειδή εγώ δεν έχω πολύ χρόνο το καλοκαίρι για να κάτσω να διδάξω εγώ δεν μπορώ να το κάνω αυτό. Το χειμώνα λίγο δύσκολο να έρθει κάποιος να μείνει έτσι».

Οπότε φαντάζομαι ότι αφού είναι δύσκολη περίοδος για όλους τους αγγειοπλάστες δεν υπάρχουν τμήματα που να κάνουν μαθήματα πέρα από τα παιδικά μαθήματα.

«Ναι τα παιδικά που δεν τα κάνει και κάποιος από εδώ, είναι από Αθήνα. Δεν υπάρχει χρόνος, τουλάχιστον για μένα. Σαν σεμινάρια που να δίνουμε στο νησί δεν έχουμε κάτι στάνταρ. Αν κάποιος αγγειοπλάστης έχει χρόνο και το κάνει εγώ δεν το ξέρω».

Τις τεχνικές που χρησιμοποιείτε εδώ, που είναι πολύ διαφορετικές από τις παραδοσιακές που χρησιμοποιούν οι υπόλοιποι, πώς τις μάθατε; Πήγατε κάπου;

«Στο σχολείο του πατέρα μου. Τα μαθα από τον πατέρα μου αυτά. Κι ο πατέρας μου ήταν τέταρτης πέμπτης γενιάς. Ο παππούς μου κι ο προπάππους μου γεννηθήκαν εδώ κι πήγαν στην Αθήνα 1920 περίπου και είχαν ένα μεγάλο αγγειοπλαστείο στην Κηφισίας τώρα, τότε ήταν Βασιλίσσης Σοφίας, κι εκεί έμαθε κι ο πατέρας μου και μετά το 60, το 63 έφυγε στην Αμερική και έμεινε εκεί 30 χρόνια και έκανε κεραμικά. Κι εκεί έμαθε το stoneware που το αγάπησε κι όλη αυτή τη διαδικασία. Βέβαια ήξερε να φτιάχνει, ήταν ήδη αγγειοπλάστης και εκεί έμαθε και το stoneware και τα χυτά και τα χρώματα και να τα κάνει όλα αυτά. Και μετά το 84 ένα χρόνο πριν γεννηθώ, πήρε σύνταξη γιατί ήταν μεγάλος, τα πούλησε όλα. Γεννήθηκα εγώ το 85, το 90 γυρίσα στην Ελλάδα και μεγάλωσα στην Αθήνα αλλά τα χε παρατήσει. Μετά πήγα και σπούδαξα μηχανολογία στην Αγγλία αλλά όσο σπούδαζα αποφάσισα ότι θέλω να γίνω αγγειοπλάστης. Και τότε ήταν που τους πήρα τηλέφωνο και μου είπε ότι τελείωσε το πτυχίο σου και θα σε μάθω. Και ανοίξαμε εδώ το 2006 κι από τότε έχουμε κάνει ό,τι κάνουμε εδώ. Και με μαθε τα πάντα ό,τι ήξερε, πώς να φτιάχνω πηλό, πώς να φτιάχνω υαλώματα, καλούπια, όλα. Οπότε τα χω μάθει από τον πατέρα μου όλα. Και μετά ό,τι διαβάζουμε γιατί υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη πληροφόρηση πάνω στην κεραμική, κυρίως στην αγγλική όχι στα ελληνικά. Έτσι μάθαμε και τα κρυσταλλικά υαλώματα που κάνουμε που δεν είναι κάτι που έκανε ο πατέρας μου, και είδαμε ότι γίνεται και κάναμε έρευνα, κάναμε πολλές προσπάθειες και τελικά τα καταφέραμε και κάνουμε κι αυτό».

Υπάρχουν αντικείμενα που παλιά παράγονταν και πιο δεν υπάρχει ζήτηση;

«Από μένα προσωπικά ίσως αλλά αυτό που γίνεται είναι ότι υπάρχει πάντα μια εξέλιξη στη δουλειά που κάνεις, από μόνη της έρχεται αυτή, κάνεις καινούρια πράγματα και μοιραία δεν μπορείς να κάνεις τα πάντα, οπότε από μόνος σου, τουλάχιστον εγώ από μόνος μου, αφήνω κάποια πράγματα που ή δε μαρέσουν τόσο ή μπορεί και να μην πουμάνε τόσο και κάνω τα άλλα. Οπότε δεν είναι ακριβώς ότι α αυτό δεν έχει ζήτηση άρα δεν το κάνω, έρχεται λίγο πιο φυσικά, δηλαδή τώρα κάνω αυτό. Γιατί έχει τύχει να έρθουν πελάτες και να μου ζητήσουν πράγματα που έκανα παλιότερα και τώρα δεν τα κάνω».

Στα αντικείμενα που κάνετε τα υαλώματα με τα οξειδία που πρακτικά βγαίνουν και κάθε κομμάτι είναι διαφορετικό, εκεί καταγράφετε ότι ας πούμε μπαίνει στην τάδε θερμοκρασία και το ψεξάζω τόσες φορές... ;

«Φυσικά. Εγώ έχω βιβλία με καταγραφές από τα υαλώματα και ιδίως τα κρυσταλλικά, με τις ώρες ψησίματος, τις θερμοκρασίες ψησίματος και τις συνταγές που παίζουν μεγάλο ρόλο. Ιδίως στα κρυσταλλικά μικρές αλλαγές παίζουν μεγάλο ρόλο στις διαφορές και εκεί είναι πολύ πολύπλοκο. Πρέπει να χεις πολύ καλή καταγραφή γιατί μπορεί να μη βγούνε ωραία αν δεν δεις τι έχεις κάνει και το εξελίξεις. Και στα υπόλοιπα πάλι έχω συνταγές. Κάνω κάποιες δοκιμές και αν δω ότι κάτι μ' αρέσει το κάνω σε πιο μεγάλη παραγωγή, αν συνεχίσει και βγαίνει ωραία έχω τη συνταγή, την έχω γράψει και συνεχίζει, αν δεν την έχεις δεν μπορείς να το ξανακάνεις».

Πιο θεωρείτε ότι είναι το μέλλον της αγγειοπλαστικής; Πώς μπορεί να εξελιχθεί ώστε να επιζησει και να μην σταματήσει κάποια στιγμή στο νησί;

«Δεν νομίζω ότι θα σταματήσει ποτέ γιατί υπάρχει πολύ ενδιαφέρον. Έρχονται πόσοι από το εξωτερικό και μου λένε κάνουμε μαθήματα, δεν μπορεί κάποιος να ασχοληθεί. Δεν νομίζω ότι υπάρχει φόβος γι αυτό. Το μέλλον μάλλον εξαρτάται και από την τεχνολογία. Δηλαδή εγώ αυτό που βλέπω, λίγο περίεργο να το πεις γιατί είναι και μια μορφή τέχνης και πάντα η κεραμική είναι ατελείωτη. Υπάρχουν τόσα πολλά πράγματα που μπορείς να κάνεις και δεν μπορείς να ασχοληθείς με τα πάντα, από raku, κρυσταλλικά, πορσελάνη, κόκκινος πηλός, ... είναι ατελείωτη και μέσα σε όλα αυτά που σου λένω υπάρχει πολύς χώρος για να το εξελίξεις μόνο αυτό το κομμάτι, οπότε εγώ πιστεύω ότι θα συνεχίσει να εξελίσσεται. Ένα κομμάτι που βλέπω ότι είναι το μέλλον, ένα κομμάτι του μέλλοντος της κεραμικής γιατί δεν θα αποκλειστεί ποτέ να πω ότι όλοι θα τα κάνουμε έτσι, θα συνεχίσει να υπάρχει αυτός που θα κάνει παραδοσιακά, παραδοσιακά στον κάθε τόπο του, θα συνεχίσει ο άλλος να κάνει χυτά ή σιδηρίποτε, αυτό που βλέπω ότι θα μπει κάποια στιγμή και το λεγε και ο πατέρας μου πριν βγει αυτό, το βλέπω κι εγώ τώρα είναι το 3d printing. Γιατί θα μπορείς να κάνεις φόρμες που είναι πάρα πολύ πολύπλοκες και ίσως δεν μπορείς να κάνεις ούτε με τροχό ούτε και με το χέρι οπότε αυτό θα παίξει ένα ρόλο πιστεύω και σε καλλιτεχνικό επίπεδο και ίσως και σε παραγωγικό επίπεδο πιο βαθιά στο μέλλον. Αυτό μπορώ να δω».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΤΣΟΝΙΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ & ΝΙΚΟΣ ΛΕΜΠΕΣΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

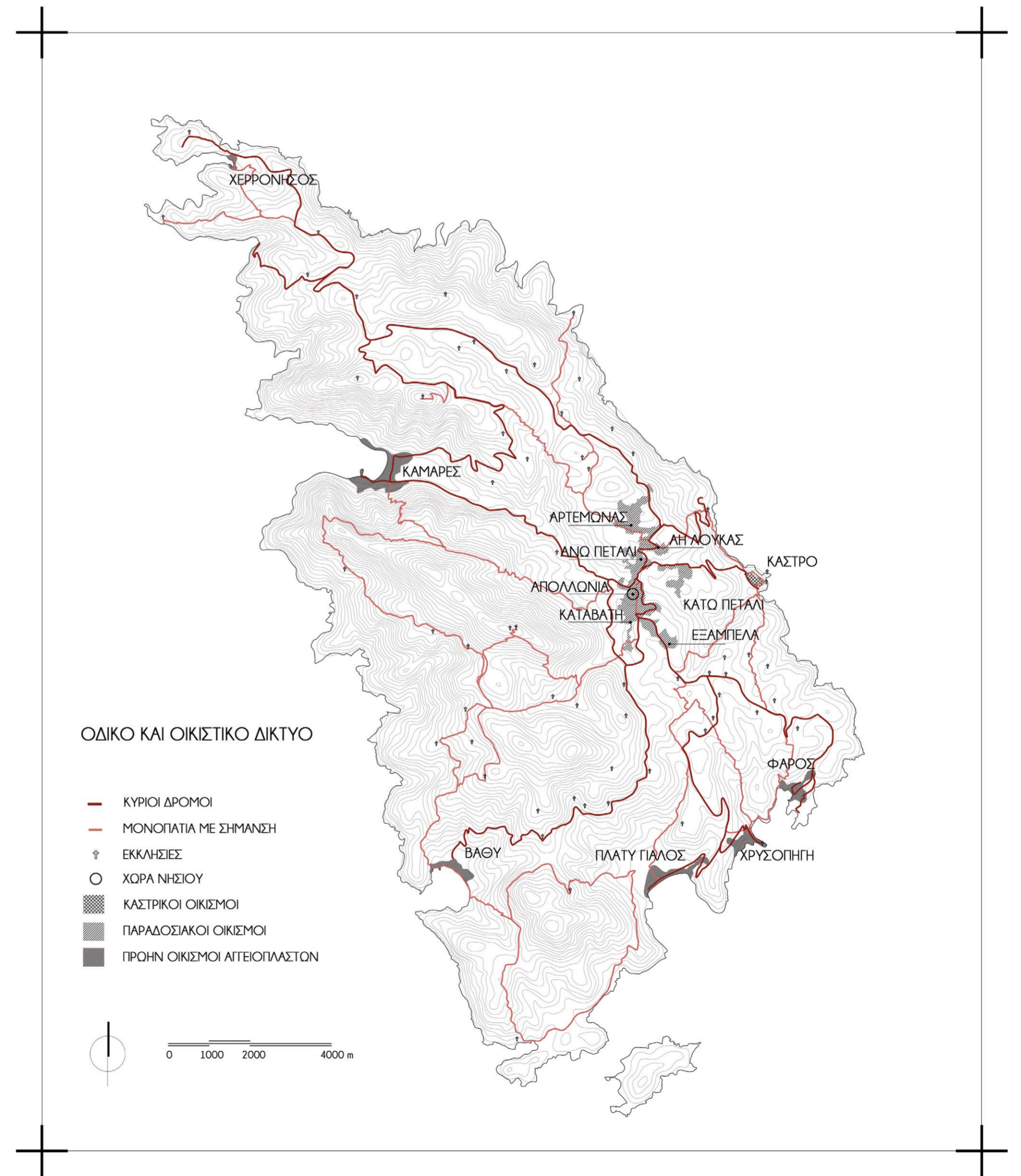
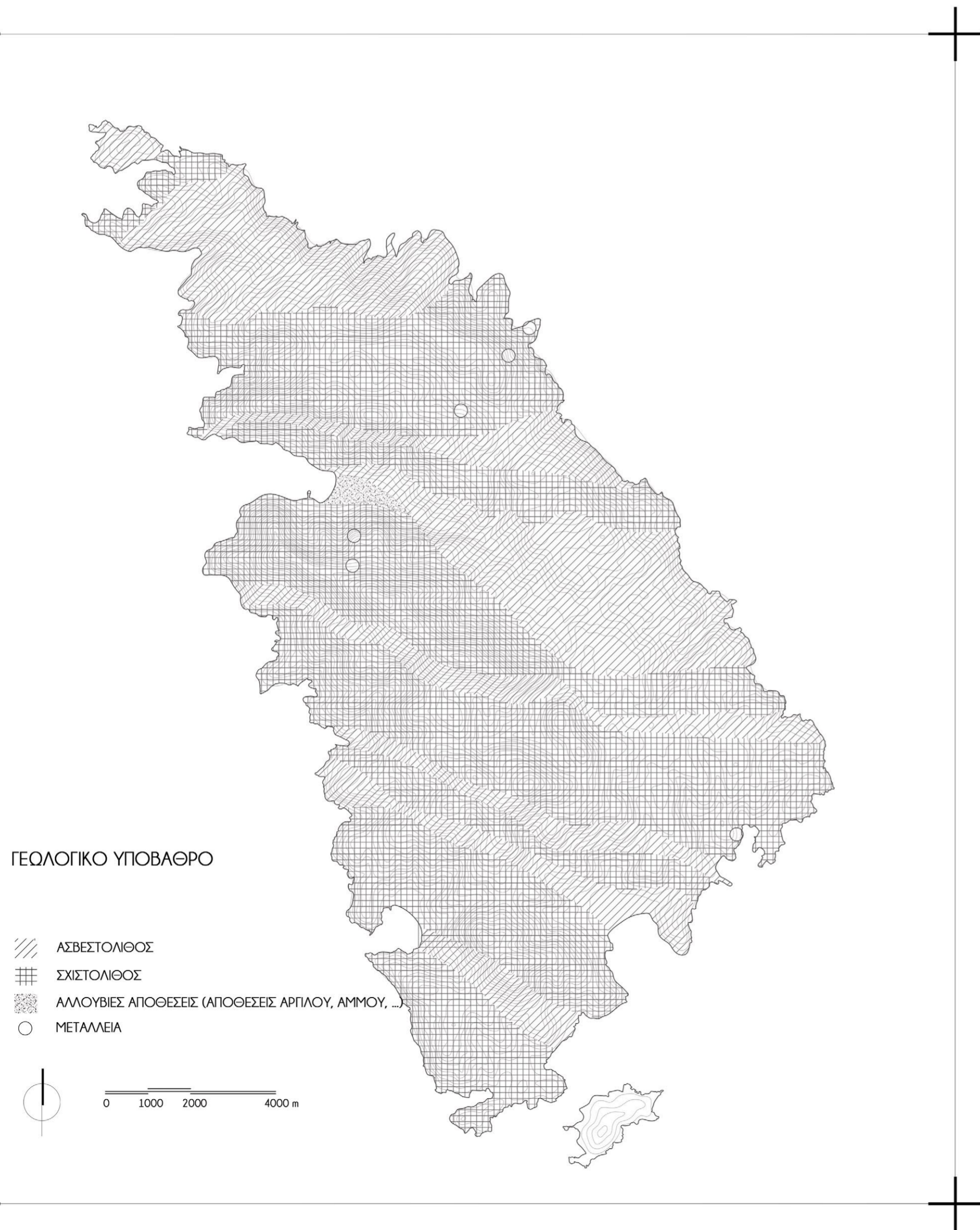
ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Ο ΤΟΠΟΣ

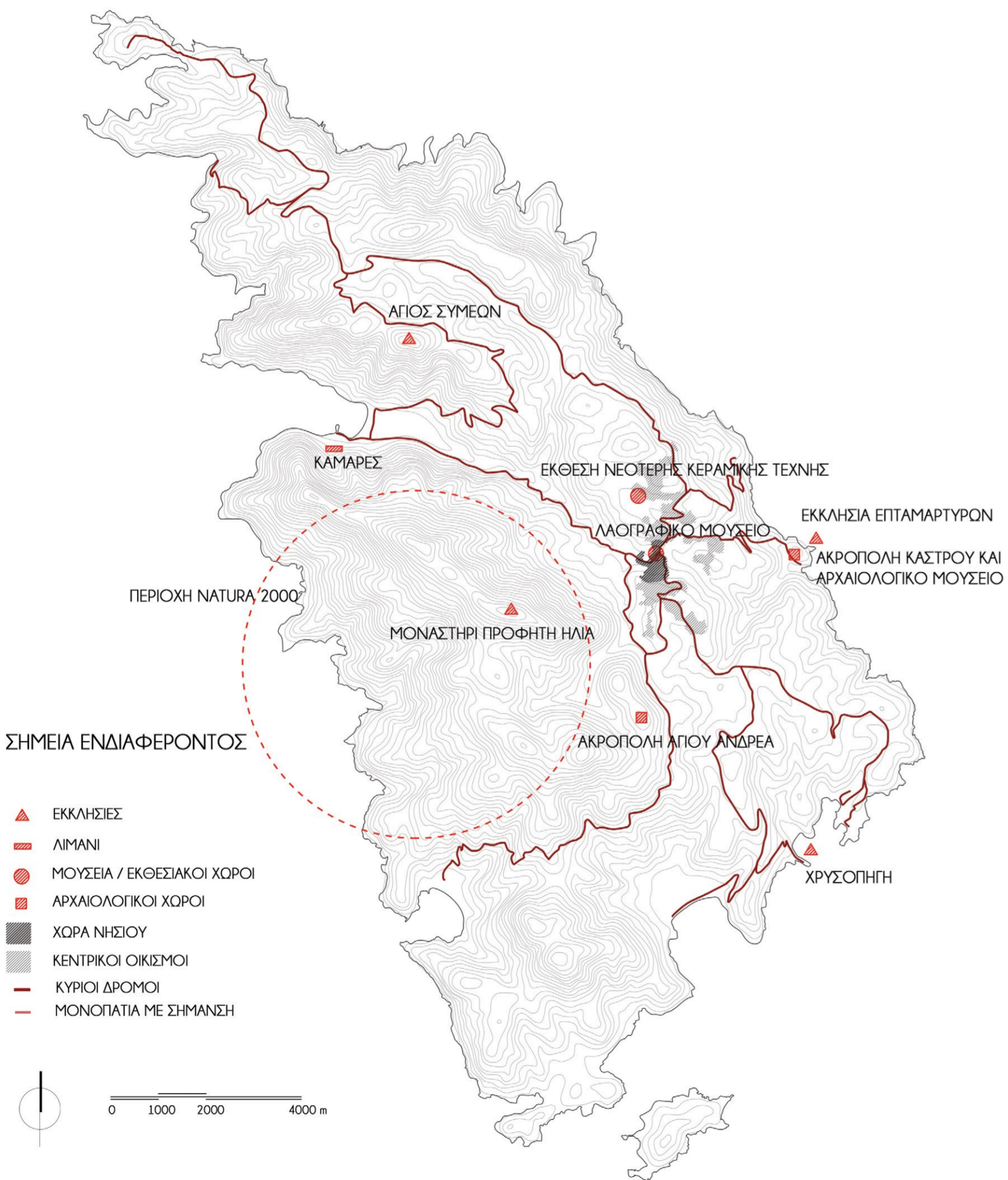
Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της αγγειοπλαστικής στο νησί αποτέλεσε η γεωμορφολογία του. Τα αποθέματα αργίλου στο έδαφος το καθιστούν ιδιαίτερα κατάλληλο για παραγωγή πυρίμαχων σκευών με μεγάλη αντοχή.

Το νησί έχει τρεις τύπους οικισμών, τους παραδοσιακούς, οι οποίοι βρίσκονται όλοι στην ενδοχώρα έχοντας γραμμική μορφή και συνδέονται μεταξύ τους με ένα κύριο μονοπάτι, έναν καστρικό οικισμό, και τους παραθαλάσσιους οικισμούς οι οποίοι διαμορφώθηκαν ως είναι μετά από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο ενώ πριν αποτελούσαν οικισμούς αγγειοπλαστών και ψαράδων.

Το νησί έχει ένα καλό οδικό δίκτυο, ενώ επίσης σώζεται το παλιό, πυκνό δίκτυο μονοπατιών τα οποία συνδέουν όλους τους οικισμούς περνώντας από την καρδιά τους, δίκτυο που προσελκύσει ένα ιδιαίτερα έντονο περιπατητικό τουρισμό στο νησί.

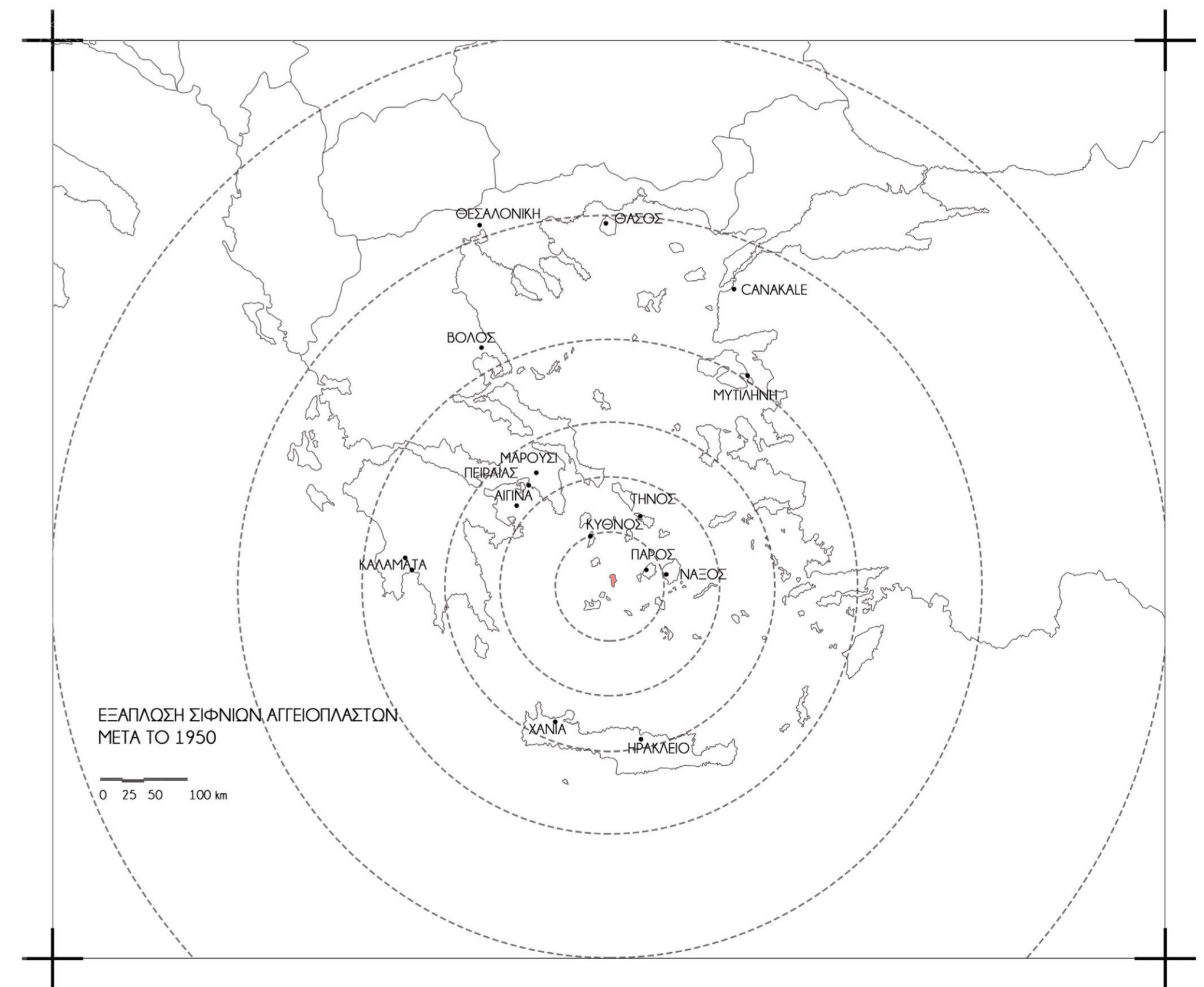

Τέλος, το νησί διακρίνεται για την έντονη πολιτιστική του δραστηριότητα καθώς τα τελευταία χρόνια διοργανώνονται αρκετές εκδηλώσεις, εκθέσεις και φεστιβάλ πολιτιστικού χαρακτήρα, με νεότερη προσθήκη την έκθεση νεότερης κεραμικής, τη μόνη στο νησί που έχει σχέση με κεραμική καθώς η ετήσια έκθεση του σωματείου των αγγειοπλαστών, κάποτε και σε συνεργασία με εικαστικούς καλλιτέχνες, έχει σταματήσει να διοργανώνεται τα τελευταία 10 χρόνια.

Στην ακμή της αγγειοπλαστικής, κατά τον 20ό αιώνα, υπήρχαν στο νησί 110 αγγειοπλασεία που απασχολούσαν περίπου 500 τεχνίτες. Υπάρχουν 2 τύποι αγγειοπλαστέων. Ο πρώτος είναι αυτό που έχουν καθαρά οικογενειακή δομή, το οποίο σημαίνει ότι ο «μάστορας» όπως τοπικά ονομάζουν τον κύριο αγγειοπλάστη ήταν ο πατέρας, βοηθούμενος από την υπόλοιπη οικογένεια. Αυτά βρίσκονταν στο κέντρο κυρίως του νησιού και λειτουργούσαν όλο τον χρόνο για να εξυπηρετούν την τοπική αγορά. Ο δεύτερος τύπος είναι τα εργαστήρια με βιοτεχνικό χαρακτήρα, στα οποία ο ιδιοκτήτης δεν ήταν απαραίτητα ο αρχιμάστορας, αλλά εκεί εργάζονταν εξειδικευμένοι εργάτες και μάστορες. Τα περίφημα τσουκαλάδικα της Σίφνου για παράδειγμα παρήγαγαν μόνο τσουκάλια. Αυτά βρίσκονταν στα παράλια του νησιού, δούλευαν μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες, από τον Μάρτιο έως τον Οκτώβριο και εξήγαγαν προϊόντα σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού.

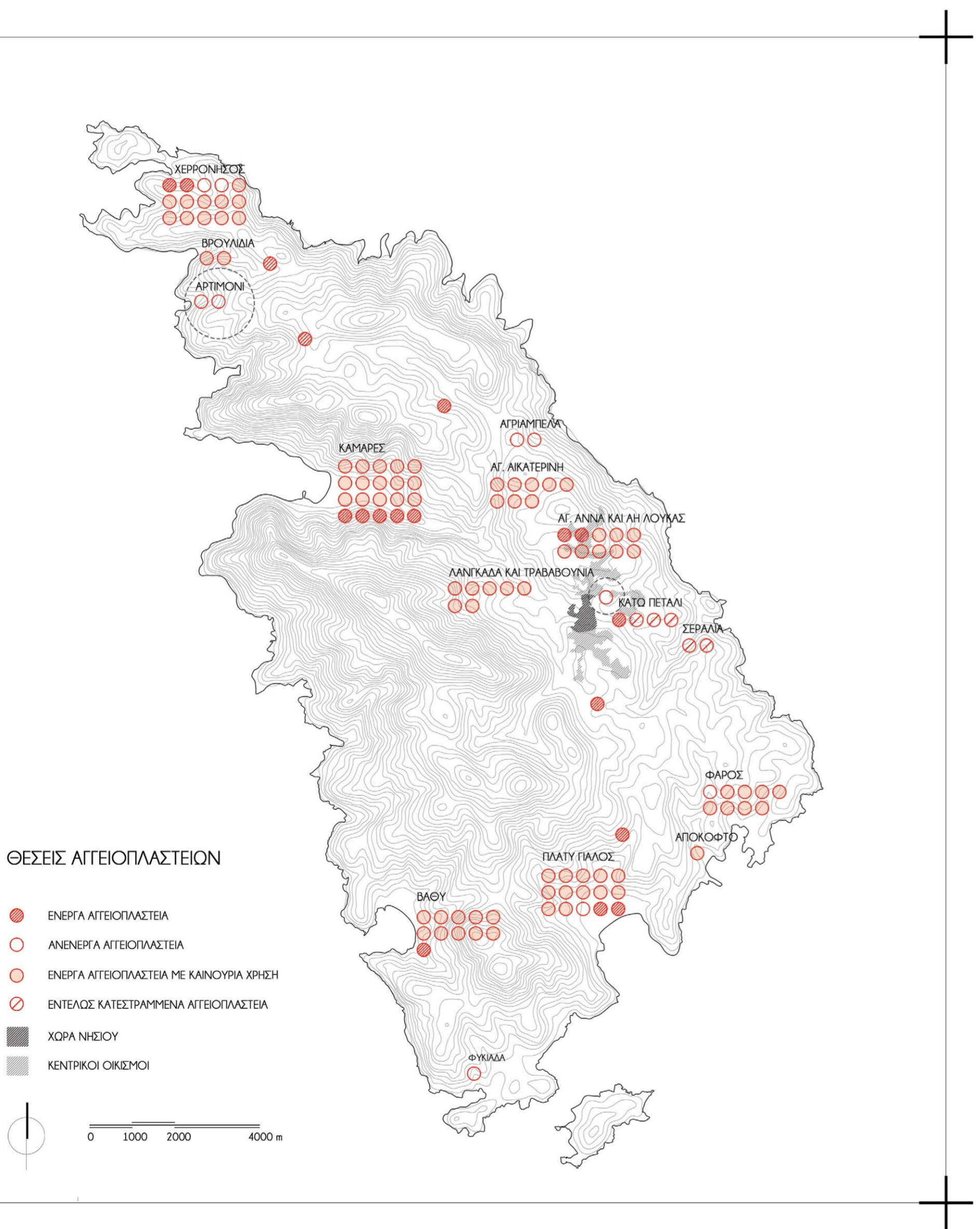
Μετά τη δεκαετία του 50 που οι εξαγωγές μειώθηκαν δραματικά, οι αγγειοπλάστες εξαπλώθηκαν σε όλα τα μέρη της Ελλάδας αναζητώντας αλλού δουλειά. Στο Μαρούσι, για παράδειγμα, δημιουργήθηκε ένας ισχυρός πόλος Σιφνίων αγγειοπλαστών, μερικούς από τους οποίους συναντάει κανείς μέχρι σήμερα.

Σήμερα από τα 110 εργαστήρια του νησιού λειτουργούν μόνο τα 15.

Η πλειοψηφία των υπολοίπων έχουν μετατραπεί σε σπίτια, ξενώνες ή χωρους εστίασης με ελάχιστες εξαιρέσεις.

Από αυτά που ακόμα δεν έχουν αλλιωθεί, αλλά δεν χρησιμοποιούνται επιλέγουμε να μελετήσουμε 2, το ένα βρίσκεται στην ενδοχώρα του νησιού ενώ το άλλο αποτελεί ένα συγκρότημα δύο αγγειοπλαστέων σε απομονωμένη παραλιακή περιοχή.

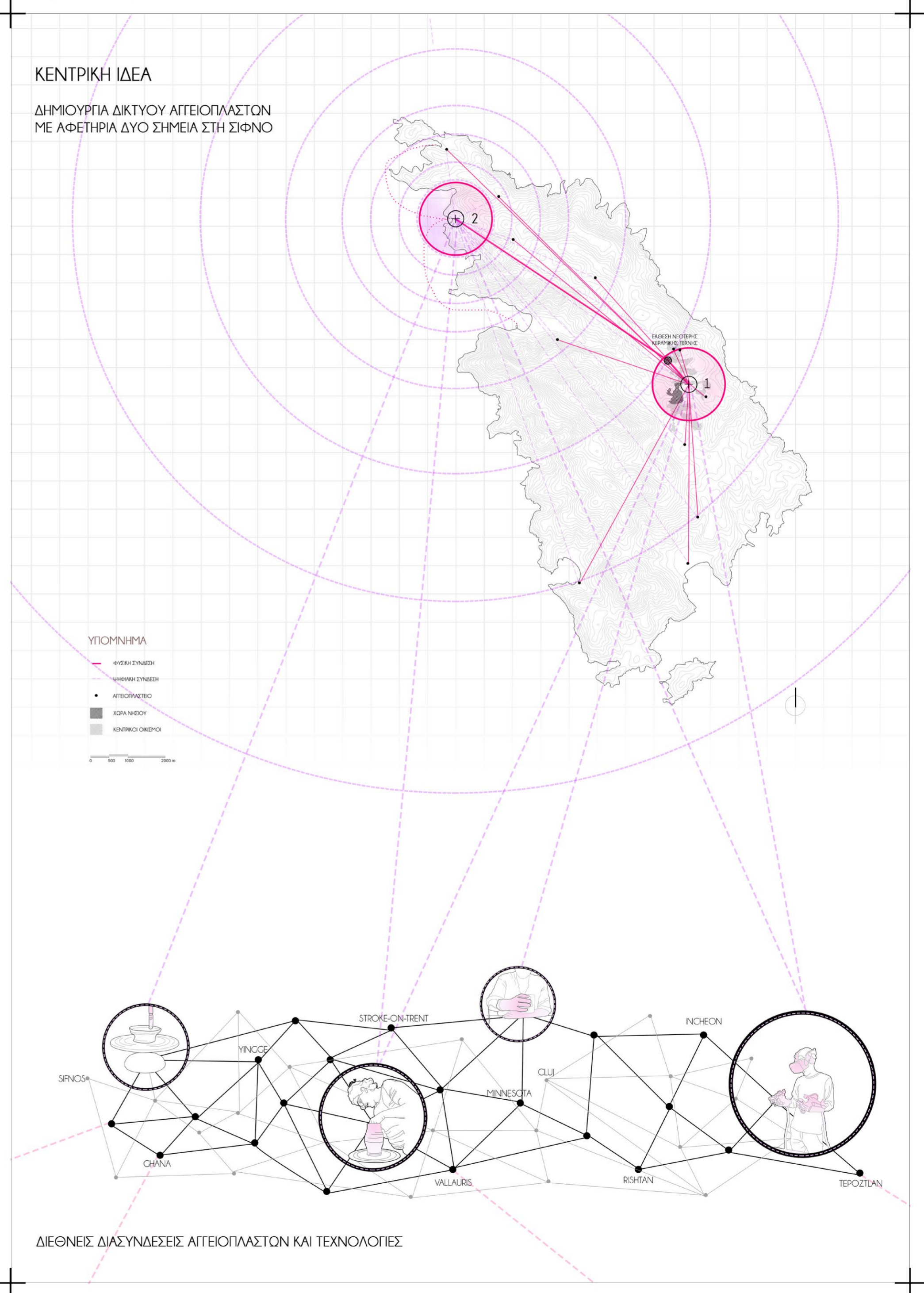

ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΩΝ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΔΥΟ ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΣΙΦΝΟ

Κεντρική μας ιδέα λοιπόν αποτελεί η δημιουργία ενός δικτύου αγγειοπλαστών στον κόσμο, μιας κοινότητας δηλαδή που επικοινωνεί, συνεργάζεται και ανταλλάσει ιδέες και τεχνικές. Μετά από έρευνά μας, υπάρχουν αρκετές άλλες πόλεις με σημαντική παράδοση στην κεραμική όπως το Βαλορί στη Γαλλία, όπου ο Πικάσο έκανε τα διάσημα κεραμικά του, κάποιες στις οποίες διοργανώνονται biennale κεραμικής, όπως η πόλη Γιντζί της Ταϊβάν ή το Στρόουκ-ον-Τρέντ στο Ηνωμένο Βασίλειο, ή ακόμα η Αρίτα στην Ιαπωνία, ένα μέρος με μεγάλη παράδοση στα κεραμικά, οι τεχνίτες της οποίας συνεργάζονται πλέον με ειδικούς του βιομηχανικού σχεδιασμού και του ντίζαίν για να εξελίξουν τον τρόπο που λειτουργεί η κοινότητά τους.

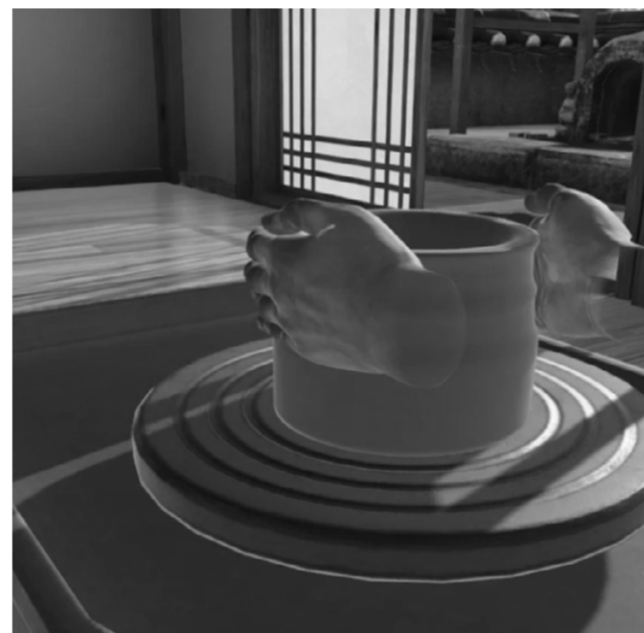
Το δίκτυο αυτό βασίζεται σε ψηφιακές συνδέσεις και νέες τεχνολογίες που έχουν αρχίσει να εντάσσονται στον τρόπο παραγωγής των κεραμικών, όπως 3d printer, πλάσιμο αγγείων μέσω VR, ρομποτικοί βραχίονες, και γάντια καταγραφής κινήσεων με αισθητήρες.

Αυτό είναι κάτι που ήδη γίνεται ακόμα και στην Ελλάδα. Ηρθαμε λοιπόν σε επαφή με έναν εικαστικό που πειραματίζεται με την κατασκευή κεραμικών με 3d printer, τον Γιάννη Βογδάνο.

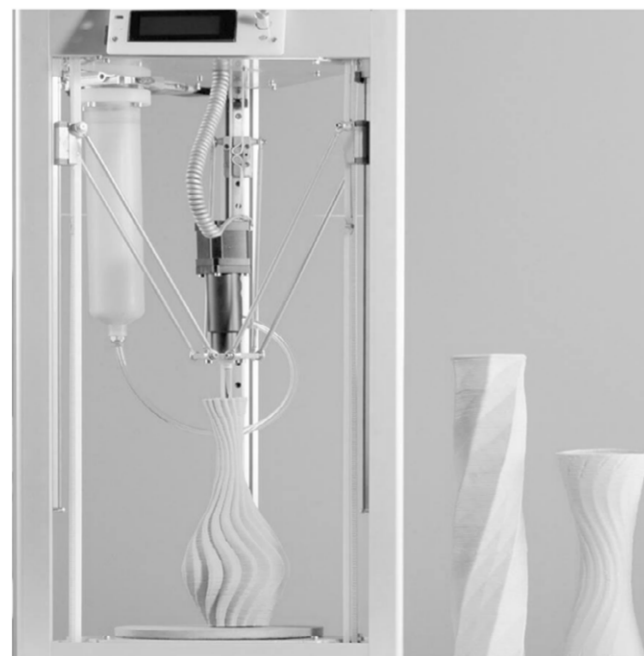
Γάντι καταγραφής κίνησης με αισθητήρες

Dojagi, παιχνίδι κεραμικής με VR

Ρομποτικός βραχίονας "humanMADE"

3d printer με πηλό

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 1
_ ΒΑΛΛΑΝΙΣΣ

- κεντρικό σημείο του νησιού
- περιοπτη θέση με οπτικές φυγές προς τους κεντρικούς οικισμούς
- πολύ εύκολη πρόσβαση με κάθε μέσο
- ερειπωμένη κατάσταση κτίσματος
- κτίσμα του 19ου αιώνα
- φωτεινό τις περισσότερες ώρες της ημέρας
- άγνωστα τα στοιχεία της λειτουργίας του
- λίγα κοντινά κτίσματα
- ξερό τοπίο

-- ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ

- 1-A: 9' ΑΠΟ ΑΠΟΛΩΝΙΑ ΜΕΣΩ ΔΡΟΜΟΥ Η' 2' ΜΕ ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ
- 2-A: 9' ΑΠΟ ΑΠΟΛΩΝΙΑ ΜΕΣΩ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ
- 3-A: 5' ΑΠΟ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΤΕΜΙΟΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ
- 4-A: 14' ΑΠΟ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΤΕΜΙΟΝΑ ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ
- 5-A: 10' ΑΠΟ ΚΑΤΟ ΠΕΤΛΑΙ ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ

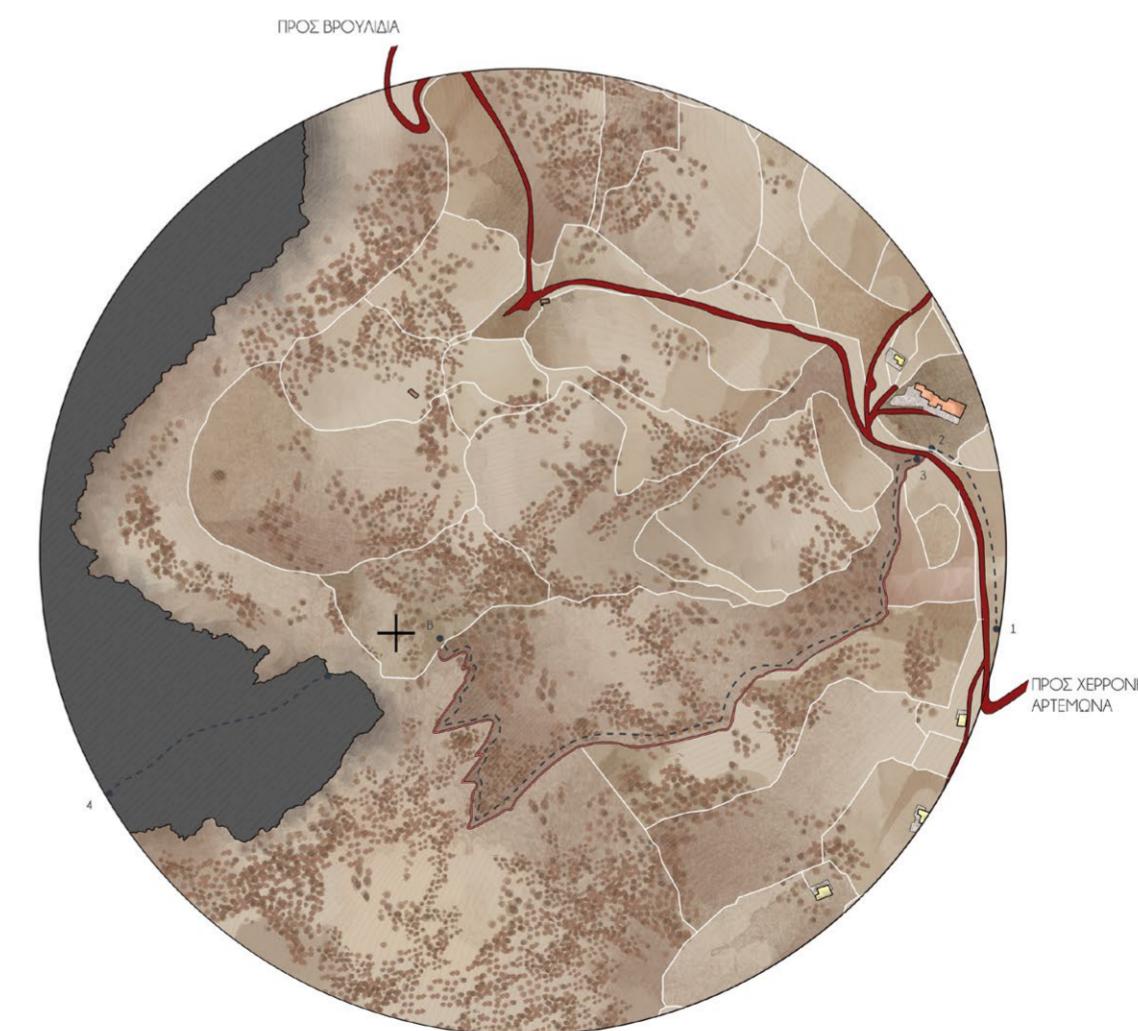
ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 2
_ ΑΡΤΙΜΟΝΙ

- απομονωμένο
- δεν βρίσκεται μέσα / κοντά σε οικισμό
- δυοδιάκριτο από τον δρόμο
- άμεση σχέση με τη θάλασσα
- δύσκολη πρόσβαση
- δύο αγγειοπλαστές που λειτουργούσαν ενισία στο χώρο
- μέτρια κατάσταση συντήρησης
- γνωστές συνθήκες λειτουργίας (μέχρι το 1959)
- έντονη κλίση εδάφους η οποία διαχωρίζει το οικοπέδου σε πολλά επίπεδα
- κανένα κοντινό κτίσμα
- σέντονη σκίαση από κωρίς λόγω πλαιγιάς
- ξερό τοπίο

-- ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΣ

- 1-2: 18' ΑΠΟ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΤΕΜΙΟΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ
- 3-B: 30' ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ
- 4-B: 15' ΑΠΟ ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΜΑΡΟΝ ΜΕ ΒΑΡΚΑ

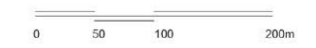
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

■ ΚΑΤΟΙΚΙΑ	■ ΕΣΤΙΑΣΗ	■ ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ
■ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	■ ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΟΥ	■ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
■ ΒΗΠΙΟΡΙΟ	■ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	■ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΕΜΕΥΣΗΣ
		■ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

■ ΚΥΡΙΟΣ ΟΔΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ
■ ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΜΕΝΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ
■ ΧΩΜΑΤΙΝΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

ΤΟΠΟΣ

ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 1 _ ΒΑΛΛΙΕΣ

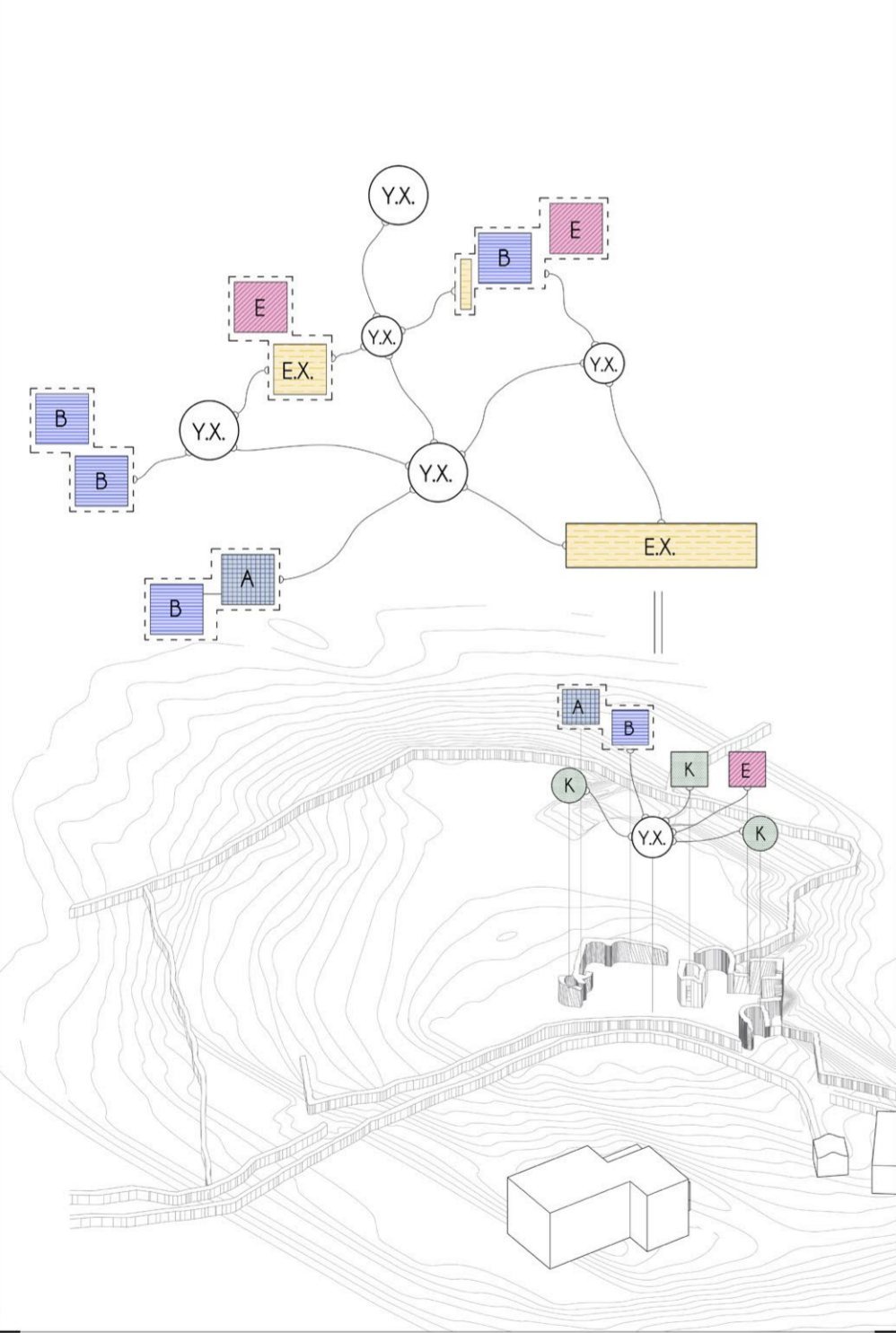
- σε ποιους απευθύνεται : ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ
- αντιμετώπιση: ΜΟΝΙΜΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙΝΟΥΡΙΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
- πρόγραμμα: ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΕΝΟΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΕΙΟΥ ΜΕ ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΤΡΟΠΟ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ ΜΕ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ ΣΧΕΥΩΝ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΕΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΓΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ
ΣΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΩΡΟ
ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΤΥΟ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΩΝ

ΔΙΚΤΥΟ

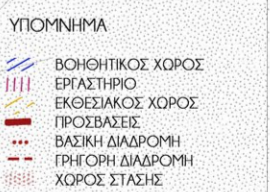
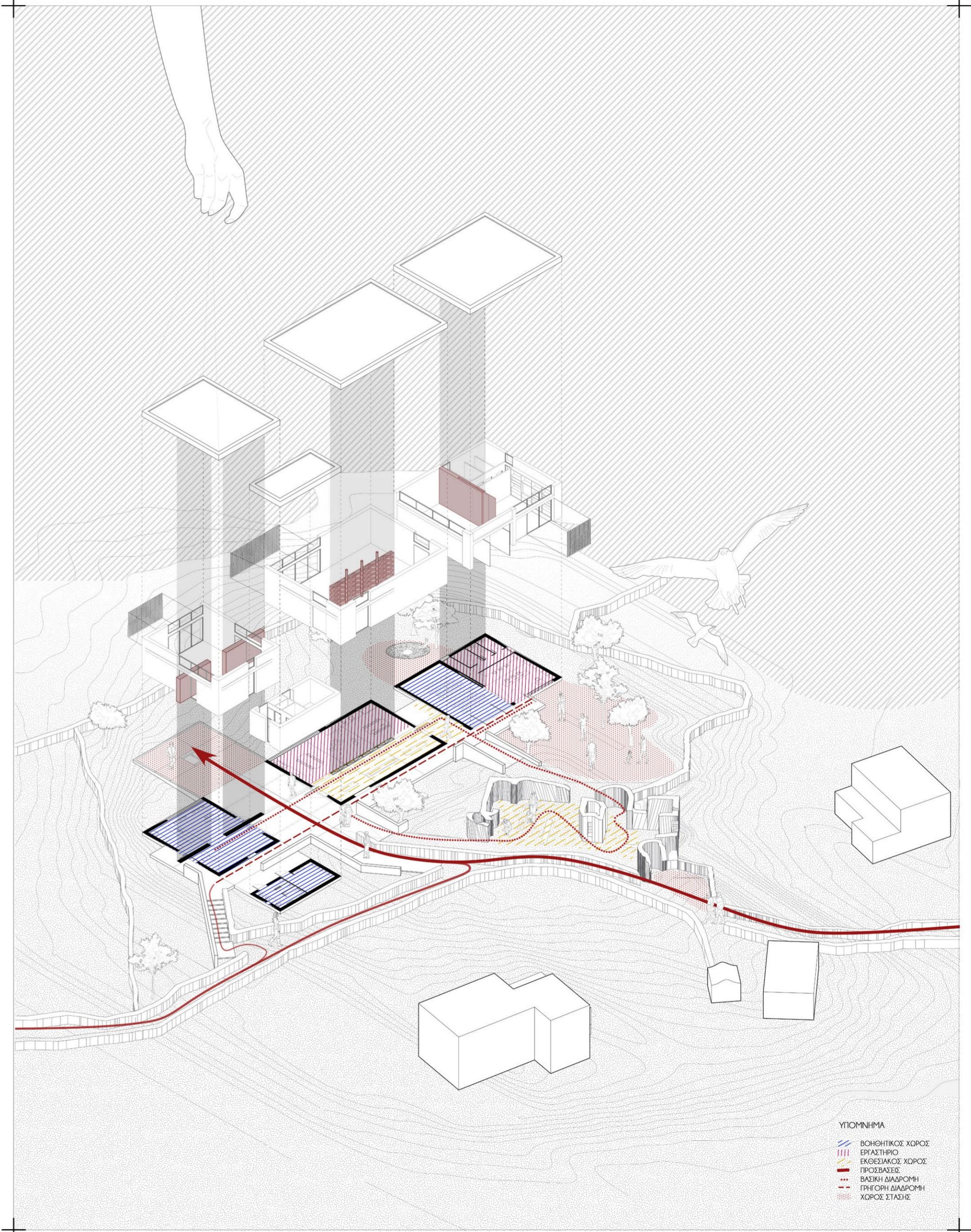
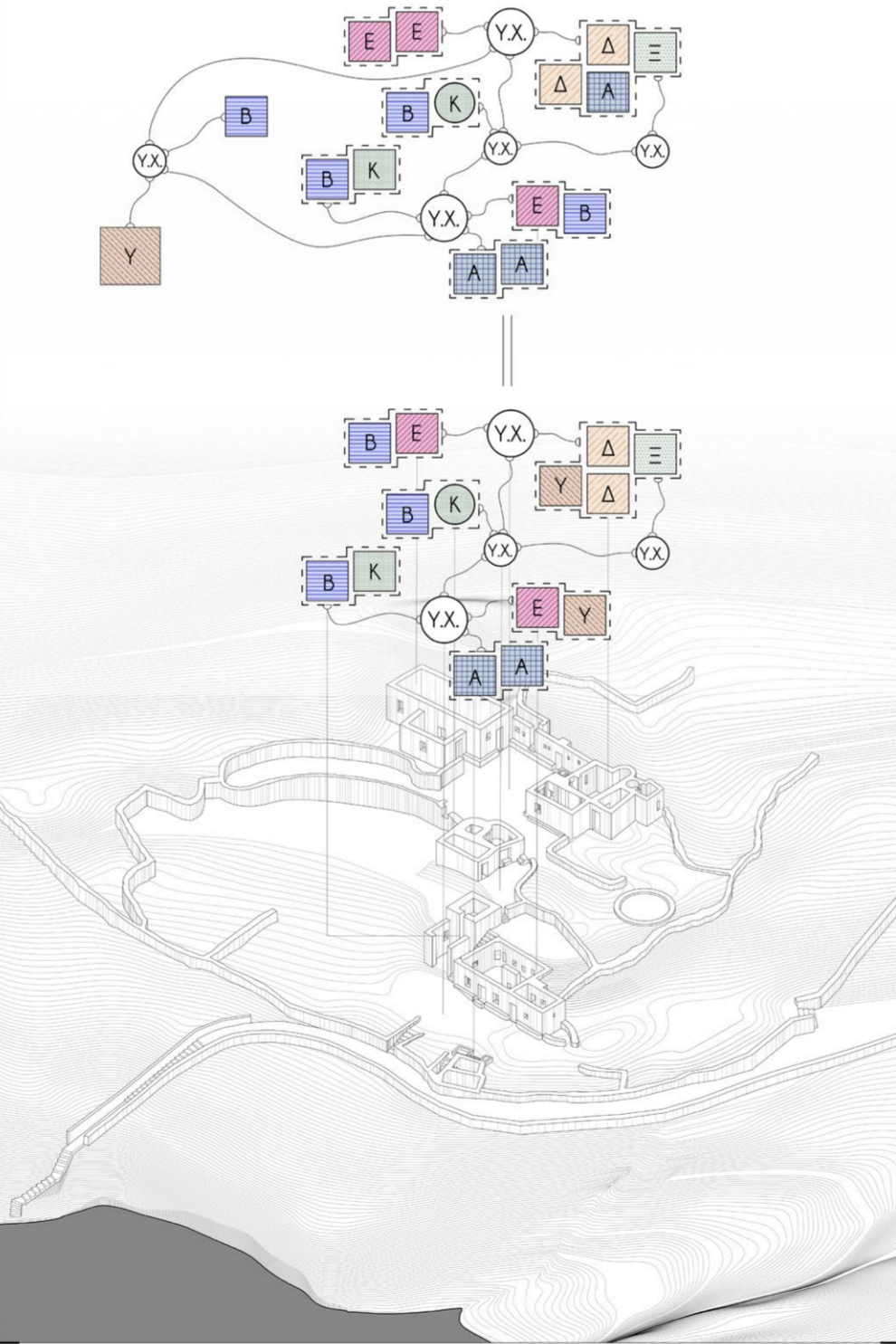
ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 2 _ ΑΡΤΙΜΟΝΙ

- σε ποιους απευθύνεται : ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ
- αντιμετώπιση: ΑΝΑΣΤΡΕΨΙΜΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ & ΝΕΩΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΣ
- πρόγραμμα: ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ WORKSHOP
ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΣΙΦΝΕΙΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΝΕΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ
ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΤΥΟ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 1

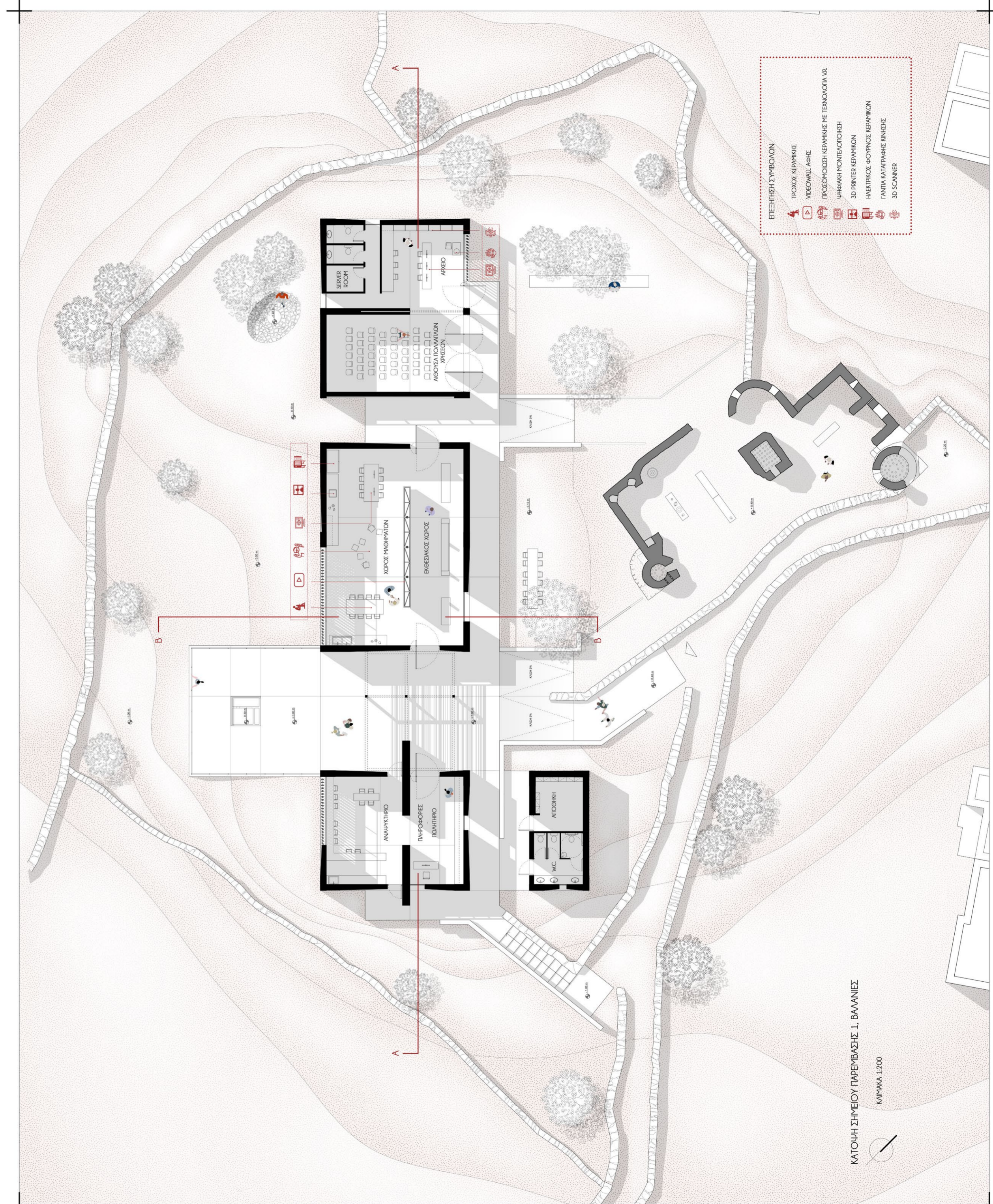
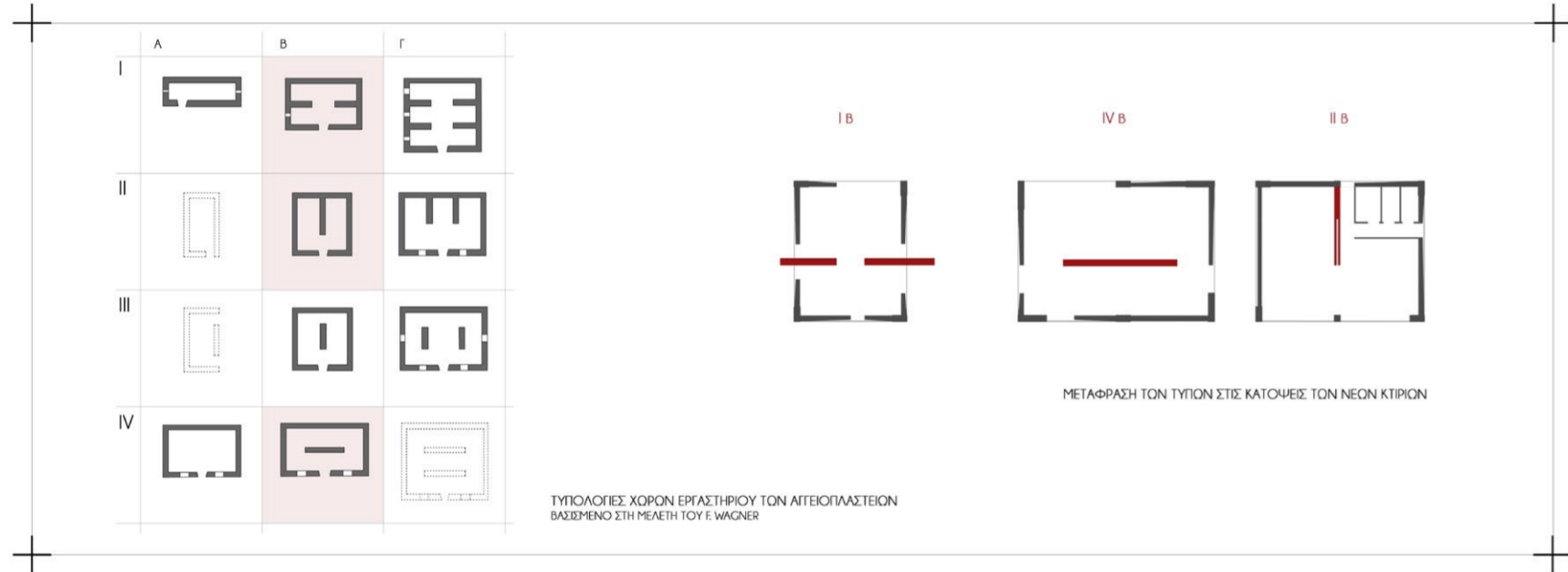

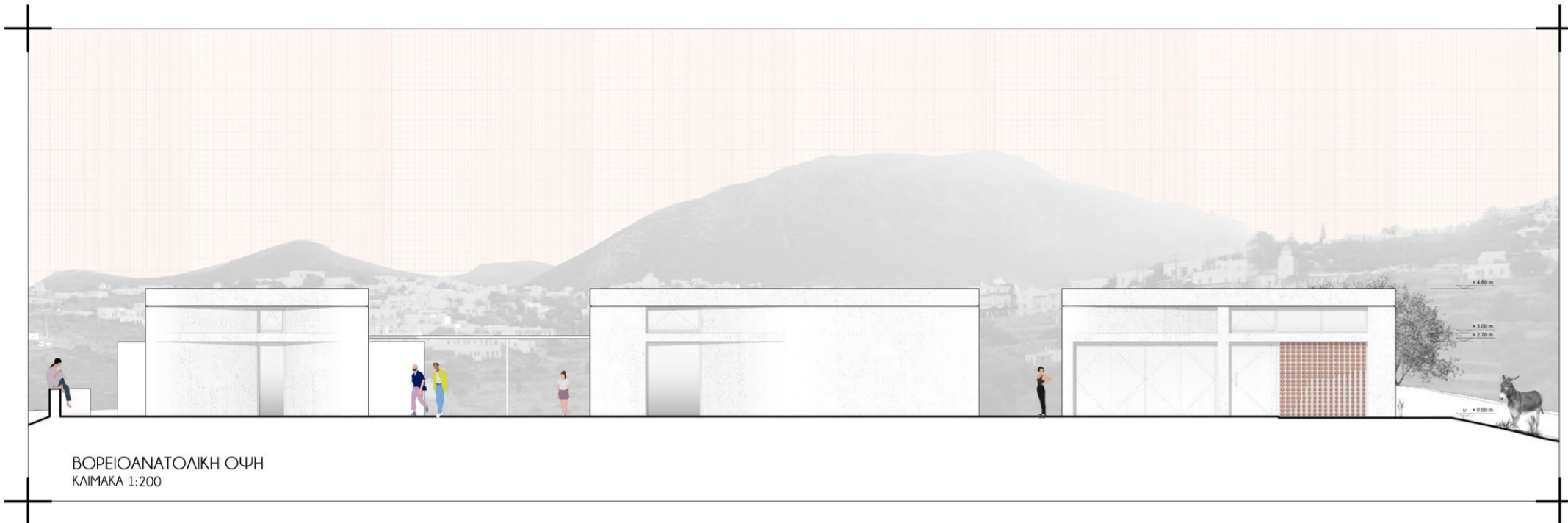
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 2

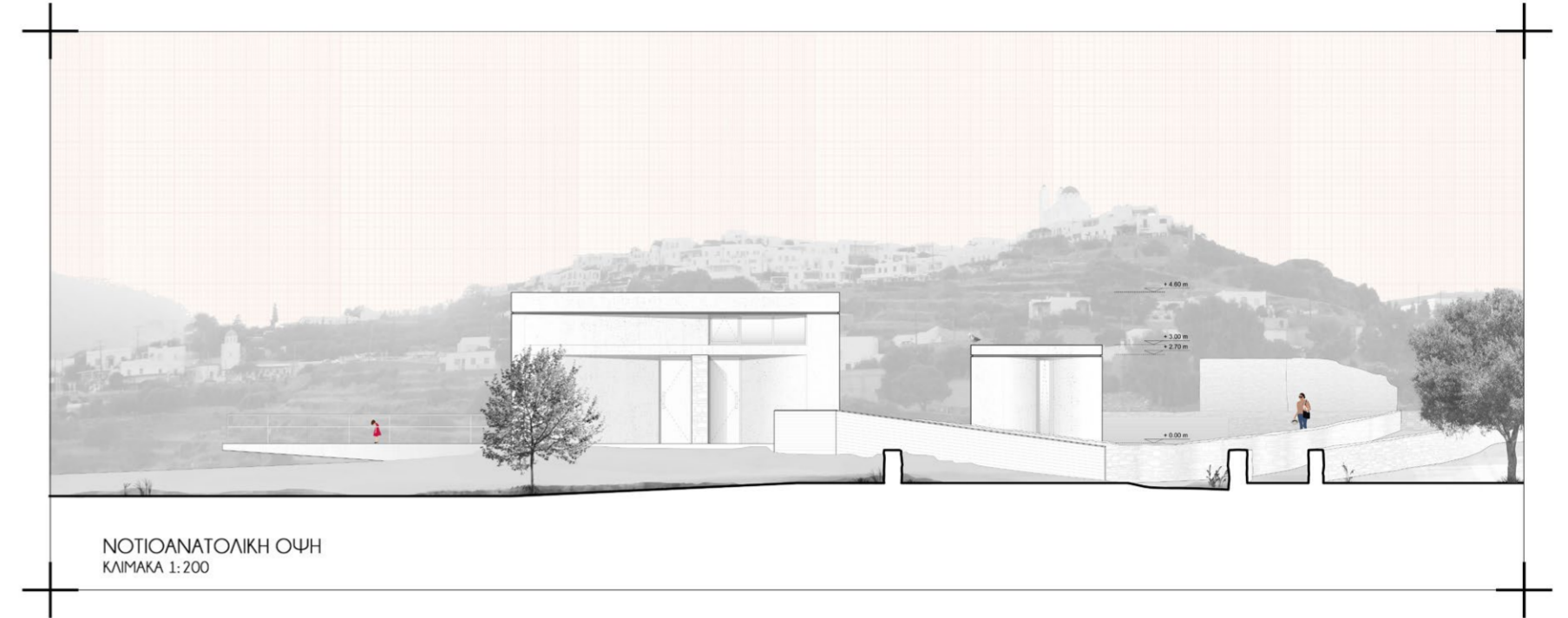
Οι λειτουργίες μας οργανώνονται σε τέσσερις μικρούς όγκους οι οποίοι είναι κοντά στην κλίμακα του οικισμού και του αγγειοπλαστείου. Οι τρεις βασικοί όγκοι οργανώνονται με βάση τους πυρήνες τους. Για τη χάραξη των βασικών πυρήνων μας εμπνεύμαστε από τον πίνακα τυπολογίας εργαστηρίων που είχε δημιουργήσει ο Wagner.

Όπως στα εργαστήρια οι ενδιάμεσοι τοίχοι οργανώνουν και χωρίζουν τη λειτουργία του κεντρικού χώρου εργασίας σε έναν πιο κύριο, τον χώρο δουλειάς, και έναν με βοηθητική λειτουργία προς αυτό, όπως η αποθήκευση των έτοιμων σκευών, το ίδιο επιχειρούμε να κάνουμε και με τους πυρήνες και τις λειτουργίες των κτισμάτων.

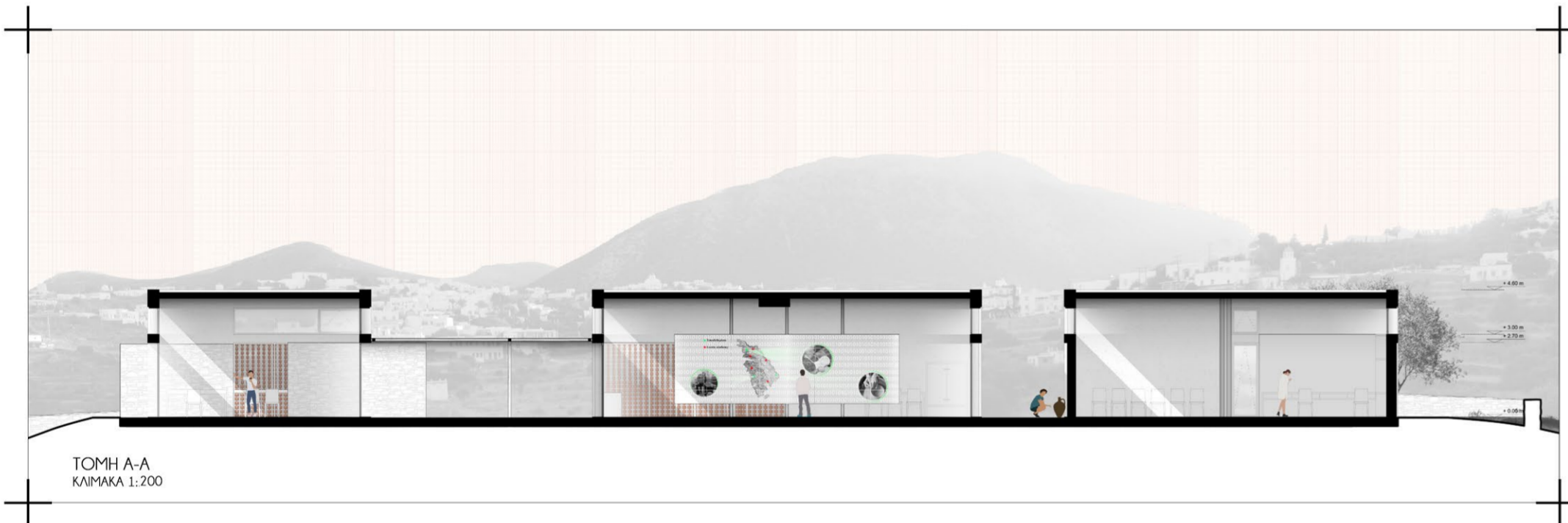

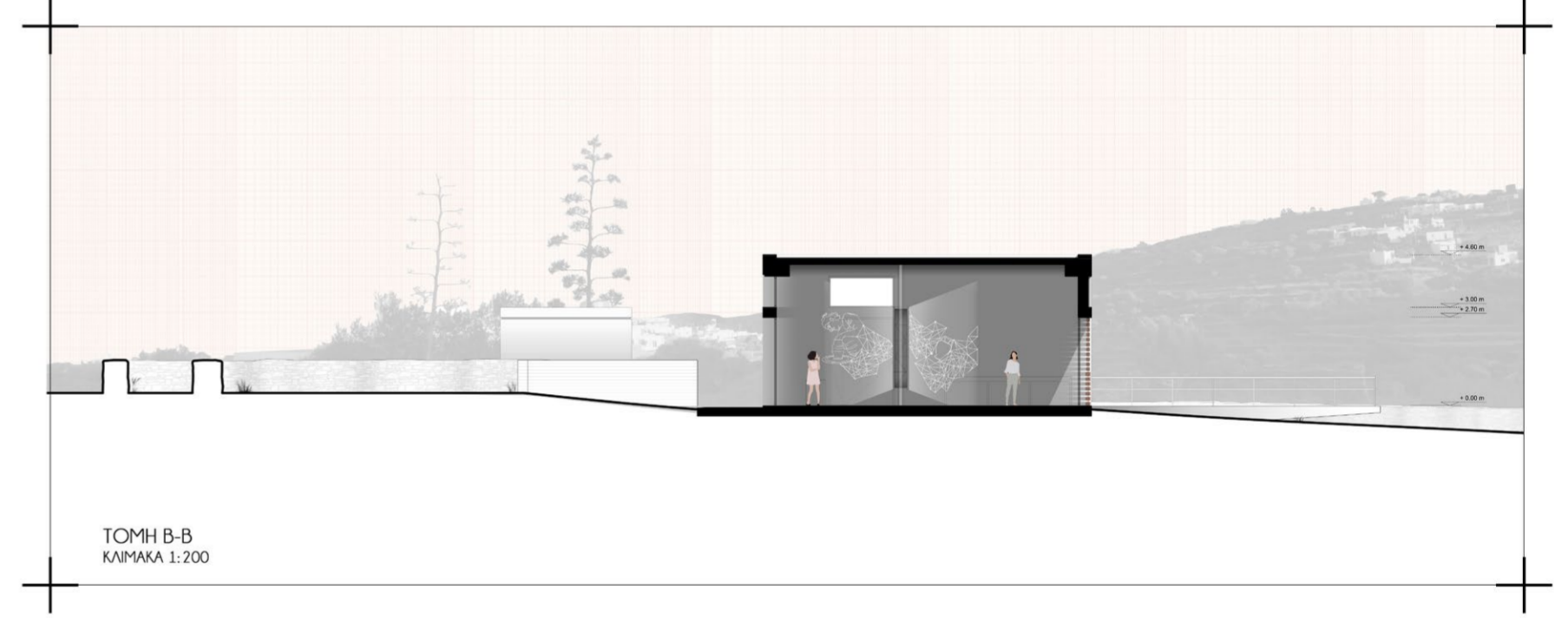
ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

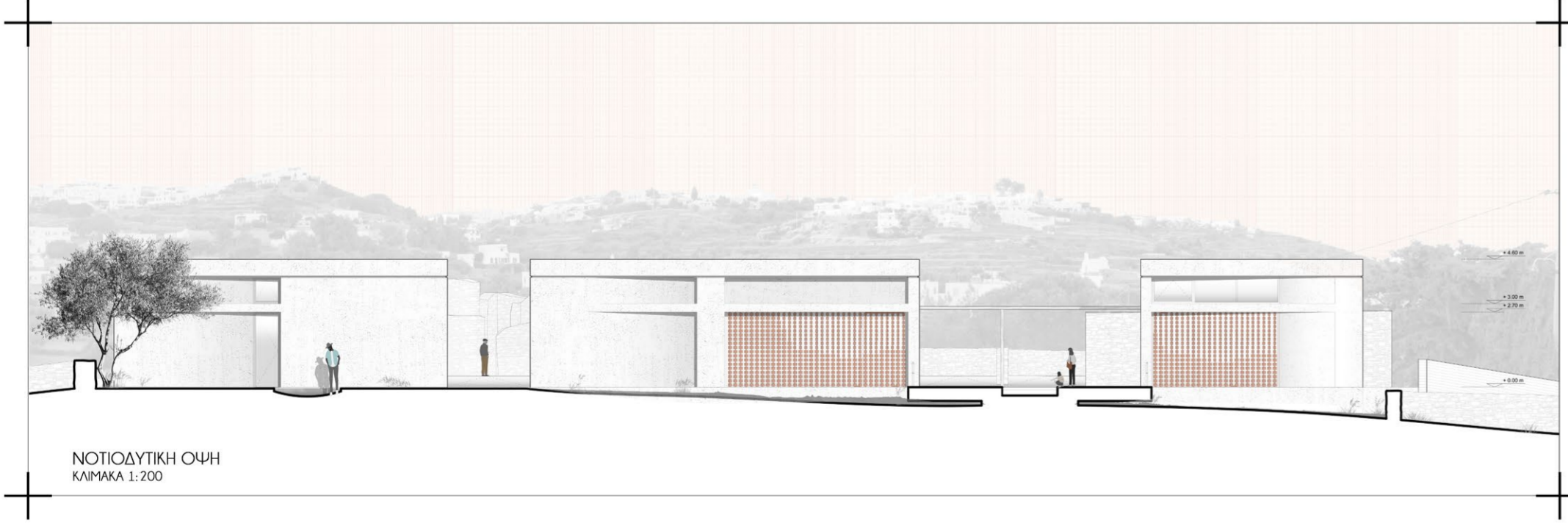
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

ΤΟΜΗ Α-Α
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

ΤΟΜΗ Β-Β
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

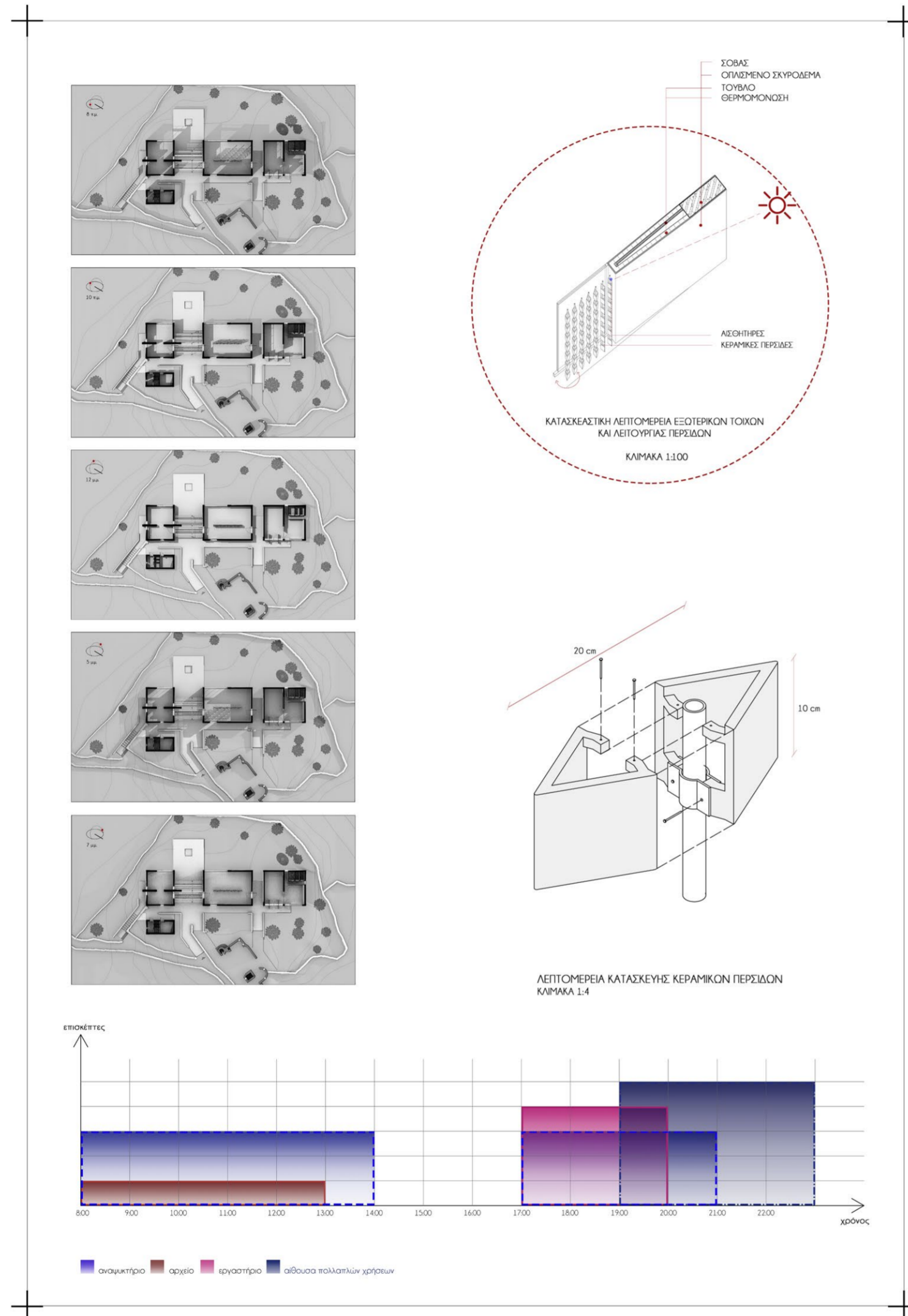

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

Τα υλικά που χρησιμοποιούμε είναιτσιμέντο στο δάπεδο και υπόλευκος αδρός σοβάς στις όψεις.

Στις όψεις δημιουργούμε εσοχές με γλυπτικό τρόπο, οι οποίες τονίζουν τα ανοίγματα θέλοντας να δημιουργήσουμε έτσι μια πλαστικότητα και ένα παιχνίδι με το φως και τη σκιά που θα γράφει απόλυτα πάνω στις εσοχές ανάλογα με την ώρα της ημέρας. Όλα τα κτίρια έχουν το ίδιο ύψος και είναι μονόροφα καθώς σε όλα τα αγγειοπλαστεία τα μόνα κτίσματα που έχουν παραπάνω από έναν όροφο είναι τα καμίνια. Ανάμεσα στους πρώτους δύο όγκους τοποθετούμε μια πέργκολα η οποία βρίσκεται στη συνέχεια της χάραξης τους σενάζ και σηματοδοτεί την κεντρική είσοδο και πορεία στα κτίρια.

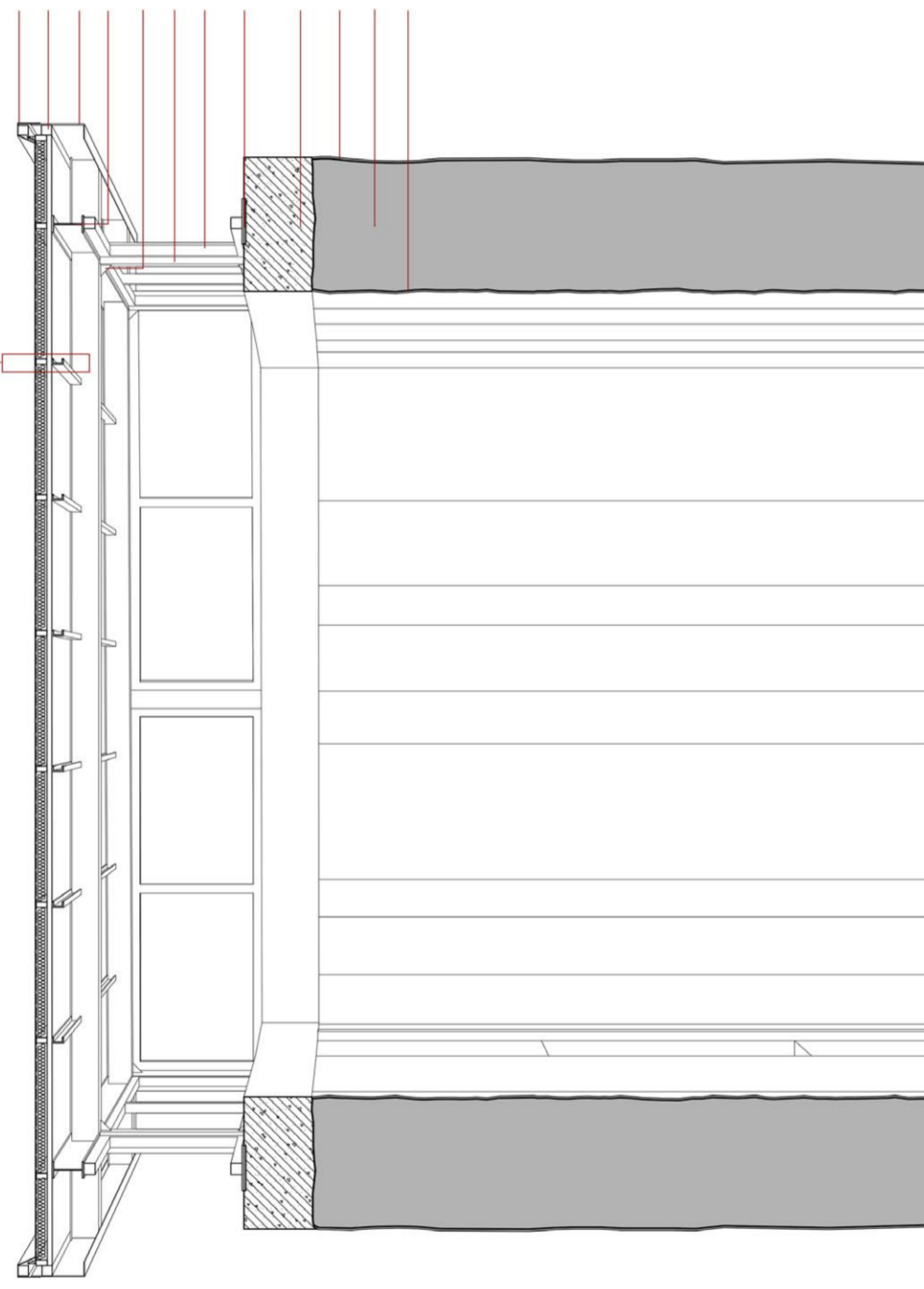
Τα ανοίγματα είναι στενά και στα μεγαλύτερα ανοίγματα τοποθετούνται περσίδες.

ΦΥΛΛΟ ΧΑΛΚΟΥ ΠΑΧΟΥΣ 2 mm
 ΑΣΦΑΛΤΟΠΑΝΟ
 ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΗ ΜΕ ΕΝΔΙΑΜΕΣΑ ΚΑΔΡΟΝΙΑ 25/50 mm
 ΦΡΑΓΜΑ ΥΔΡΑΤΙΜΩΝ
 ΚΟΝΤΡΑ ΠΛΑΚΕ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΠΑΧΟΥΣ 22 mm
 ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΥΡΝ 50/25 mm

ΑΚΡΟ ΓΙΑ ΣΦΡΑΓΙΣΗ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΧΑΛΚΟΥ
 ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΑΚΡΟΥ ΣΤΕΓΑΣΗΣ
 ΠΡΟΦΙΛ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΑΠΟ ΦΥΛΛΟ ΧΑΛΚΟΥ
 ΠΡΟΤΕΥΟΝ ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΔΟΚΟΙ ΙΡΕ 140/73 mm
 ΤΡΙΤΟΝΙΚΕΣ ΛΑΜΕΣ ΓΙΑ ΠΑΚΤΩΣΗ ΣΚΕΛΕΤΟΥ
 ΠΡΟΤΕΥΟΝ ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΚΟΙΛΟΔΟΚΟΣ 100/100 mm
 ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΚΟΥΦΟΓΥΑ ΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΝΑΚΑ Ή ΣΙΤΑ
 ΔΥΟ ΛΑΜΕΣ ΠΑΧΟΥΣ 6 mm ΓΙΑ ΑΓΚΥΡΩΣΗ
 ΤΟΥ ΣΚΕΛΕΤΟΥ ΣΤΟ ΣΕΝΑΖ
 ΣΕΝΑΖ ΑΠΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ
 ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟΣ ΣΟΒΑΣ
 ΠΕΤΡΙΝΟΣ ΤΟΙΚΟΣ
 ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟΣ ΣΟΒΑΣ

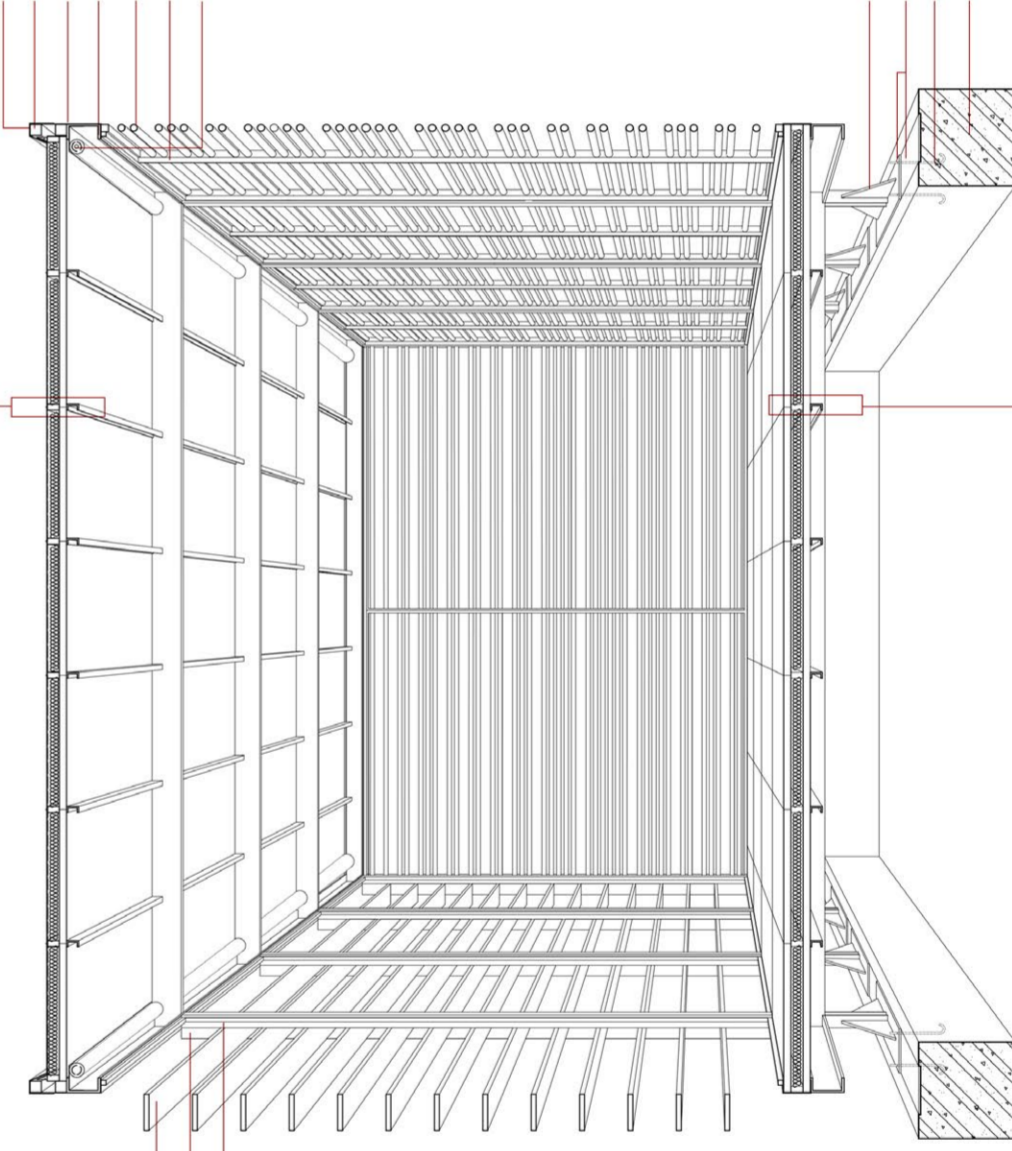

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΝΕΑΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ
 ΚΛΙΜΑΚΑ 1:20

ΦΥΛΛΟ ΧΑΛΚΟΥ ΠΑΧΟΥΣ 2 mm
 ΑΣΦΑΛΤΟΠΑΝΟ
 ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΗ ΜΕ ΕΝΔΙΑΜΕΣΑ ΚΑΔΡΟΝΙΑ 25/50 mm
 ΦΡΑΓΜΑ ΥΔΡΑΤΙΜΩΝ
 ΚΟΝΤΡΑ ΠΛΑΚΕ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΠΑΧΟΥΣ 22 mm
 ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΥΡΝ 50/25 mm

ΑΚΡΟ ΓΙΑ ΣΦΡΑΓΙΣΗ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΧΑΛΚΟΥ
 ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΑΚΡΟΥ ΣΤΕΓΑΣΗΣ
 ΠΡΟΦΙΛ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΑΠΟ ΦΥΛΛΟ ΧΑΛΚΟΥ
 ΠΡΟΤΕΥΟΝ ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΔΟΚΟΙ ΥΡΝ 140/60 mm
 ΠΑΝΕΛΟ ΜΕ ΚΑΛΑΜΟΤΗ
 ΠΑΝΕΛΟ ΜΕ ΣΙΤΑ
 ΡΟΛΟ ΑΝΤΙΑΝΕΜΙΚΟΥ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ

ΞΥΛΙΝΕΣ ΠΕΡΣΙΔΕΣ
 ΛΑΜΕΣ ΣΤΗΡΕΪΣ ΠΕΡΣΙΔΩΝ
 ΠΑΝΕΛΟ ΜΕ ΣΙΤΑ

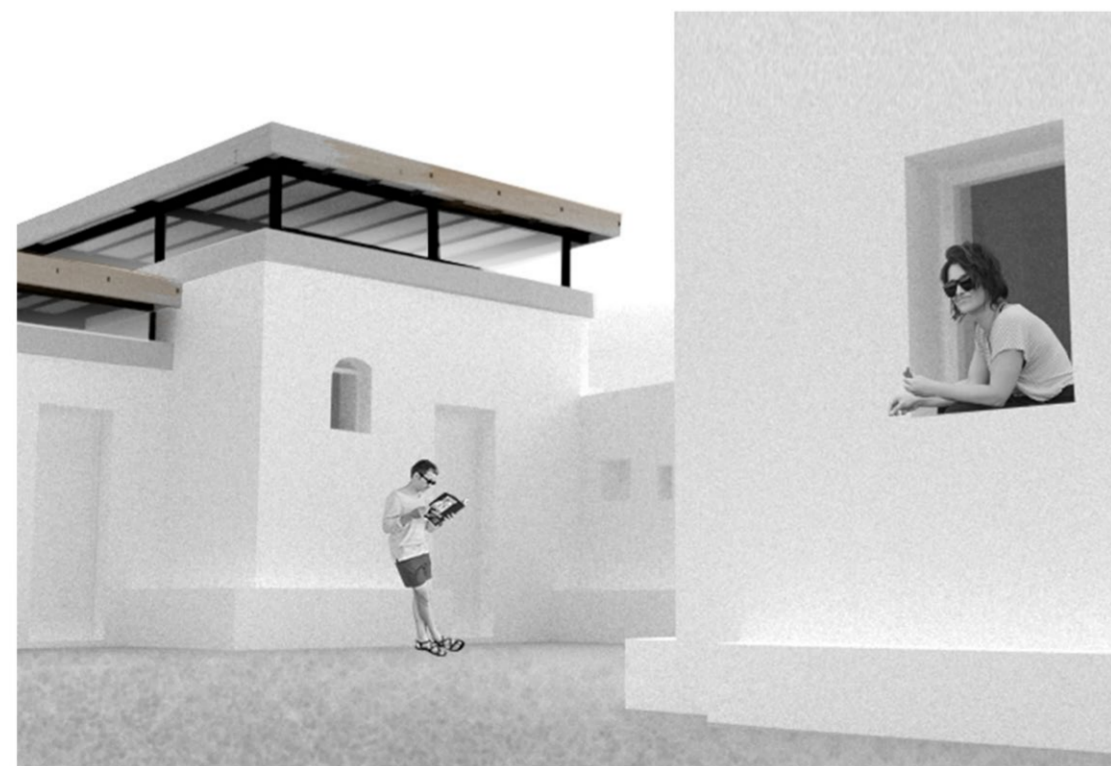

ΤΡΙΤΟΝΙΚΕΣ ΛΑΜΕΣ ΠΑΧΟΥΣ 6 mm ΓΙΑ ΠΑΚΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΚΕΛΕΤΟΥ
 ΔΥΟ ΛΑΜΕΣ ΠΑΧΟΥΣ 6 mm ΓΙΑ ΑΓΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΚΕΛΕΤΟΥ
 ΑΓΚΥΡΙΑ
 ΘΕΜΕΛΙΟ ΑΠΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ

ΚΟΝΤΡΑ ΠΛΑΚΕ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΠΑΧΟΥΣ 22 mm
 ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΗ ΜΕ ΕΝΔΙΑΜΕΣΑ ΚΑΔΡΟΝΙΑ 25/50 mm
 ΦΡΑΓΜΑ ΥΔΡΑΤΙΜΩΝ
 ΚΟΝΤΡΑ ΠΛΑΚΕ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΠΑΧΟΥΣ 22 mm
 ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΣΚΕΛΕΤΟΣ ΥΡΝ 50/25 mm

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΔΙΑΥΚΤΕΡΕΥΣΗΣ
 ΚΛΙΜΑΚΑ 1:20

Στόχος μας λοιπόν είναι η δημιουργία ενός δικτύου αγγειοπλαστών στον κόσμο, μιας κοινότητας δηλαδή που επικοινωνεί, συνεργάζεται και ανταλλάσει ιδέες και τεχνικές. Πρόθεσή μας είναι να διερευνήσουμε τη σχέση ψηφιακού και φυσικού χώρου, παραδοσιακού και σύγχρονου. Διαμέσου της αγγειοπλαστικής αναδύθηκε η ανάγκη για συνύπαρξη μεταξύ των δύο κόσμων, του τοπικού και του δικτυακού, η ανάγκη να ενεργοποιηθούν οι έννοιες της συλλογικότητας και συνεργασίας.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε μαζί μας στα e-mail:

Αννα Κωνσταντοπούλου _ akonstantopoulou1@gmail.com

Δημήτρης Ντούπας _ ntoupas@hotmail.com